ROBERT KIYOSAKI

AUTHOR OF THE INTERNATIONAL BESTSELLER *RICH DAD POOR DAD*

FAKE

FAKE MONEY • FAKE TEACHERS • FAKE ASSETS

HOW LIES ARE MAKING THE POOR AND MIDDLE CLASS POORER

FAKE

FAKE MONEY • FAKE TEACHERS • FAKE ASSETS

HOW LIES ARE MAKING THE POOR AND MIDDLE CLASS POORER

ROBERT KIYOSAKI
AUTHOR OF THE INTERNATIONAL BESTSELLER *RICH DAD POOR DAD*

FAKE

FAKE MONEY • FAKE TEACHERS • FAKE ASSETS

HOW LIES ARE MAKING THE POOR AND MIDDLE CLASS POORER

لەلایەن کۆمپانیای Plata Publishing, LLC بڵاوکراوەتەوە

پلاتا بڵاوکردنەوە، ئێڵ ئێڵ سی
4330ن. سیڤیک سەنتەر پلازا
سویت ١٠٠
سکۆتسدەیل، ئەریزۆنا 85251
(480) 998-6971

سەردانی ماڵپەڕەکەمان بکەن: RichDad.com چاپکراوە لە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ISBN 978-1-61268-084-2

042019

بۆ داواکردنی کۆپی تەواوی کتێبەکەی رۆبێرت کلیک لێرە بکە

پڕفرۆشترین کتێب

لەلایەن ڕۆبەرت تی.کیۆساکی

باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژار

دەوڵەمەندەکان چی فێری منداڵەکانیان دەکەن دەربارەی پارە –
کە چینی هەژار و ناوەند نایکەن

کتێبی #1ی دارایی کەسی لە هەموو کاتێکدا
کتێبێکی پڕفرۆشی نیویۆرک تایمز بۆ ماوەی نزیکەی حەوت ساڵ و کتێبێک کە لە لیستە
پڕفرۆشەکانی جیهاندا دۆزرایەوە

چوارگۆشەی CASHFLOWی باوکی دەوڵەمەند
ڕێنمایی بۆ ئازادی دارایی

ڕێنمایی باوکی دەوڵەمەند بۆ وەبەرهێنان
ئەوەی دەوڵەمەندەکان وەبەرهێنانی تێدا دەکەن کە چینی هەژار و ناوەڕاست نایکەن

منداڵی دەوڵەمەندی باوکی دەوڵەمەند منداڵی زیرەک
سەرەتایەکی دارایی بە منداڵەکەت بدە

باوکی دەوڵەمەند خانەنشین گەنج خانەنشین دەوڵەمەند
چۆن دەوڵەمەند بیت و دەوڵەمەند بیت

پێشبینی باوکی دەوڵەمەند بۆچی گەورەترین داڕمانی بۆرسە لە مێژوودا هێشتا لە
ئارادایە... وە چۆن دەتوانیت خۆت ئامادە بکەیت و قازانجی لێ بکەیت!

ڕێنمایی باوکی دەوڵەمەند بۆ دەوڵەمەندبوون
بەبێ بڕینی کارتی بانکیی خۆت
قەرزی خراپ بگۆڕە بۆ قەرزی باش

باوکی دەوڵەمەند کێ پارەکەی منی برد؟
بۆچی وەبەرهێنەرانی خاو دەدۆڕێن و پارەی خێرا سەردەکەوێت!

باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژار بۆ هەرزەکاران نهێنییەکانی پارە –کە لە قوتابخانە فێری نابیت!

هەڵهاتنی باوکی دەوڵەمەند لە پێشبرکێی مشک
فێربە چۆن پارە کاردەکات و ببە بە منداڵێکی دەوڵەمەند

باوکی دەوڵەمەند پێش ئەوەی واز لە کارەکەت بهێنیت
دە وانەی ژیانی ڕاستەقینە کە پێویستە هەموو کارگێڕێک بزانێت دەربارەی بیناسازی a
بزنسی چەند ملیۆن دۆلاری

باوکی دەوڵەمەند زیادکردنی ئاستی زیرەکی داراییت
ڕێنمایی بۆ ئازادی دارایی

ڕۆبێرت کیۆساکی پیلانگێری دەوڵەمەندەکان
8یاسای نوێی پارە

قازانجێکی باش نیە
هێزی پەروەردەی دارایی

کتێبی خانووبەرەی خانووبەرە
شارەزای ڕاستەقینە •چیرۆکی ڕاستەقینە •ژیانی ڕاستەقینە

بۆچی خوێندکارانی "A"بۆ خوێندکارانی "C"کاردەکەن و خوێندکارانی Bبۆ
حکومەت کاردەکەن
ڕێنمایی باوکی دەوڵەمەند بۆ پەروەردەی دارایی بۆ دایک و باوک

چانسی دووەم بۆ پارەکەت و ژیانت و جیهانەکەمان

8وانەی سەرکردایەتی سەربازی بۆ خاوەنکاران

گرنگترە لە پارە تیمێکی خاوەنکار

بۆچی دەوڵەمەندەکان دەوڵەمەندتر دەبن پەروەردەی دارایی چییە...
بەراستی؟

کتێبەکان بە هاوبەشی لەگەڵ دۆناڵد ترەمپ

بۆچی دەمانەوێت دەوڵەمەند بیت
دوو پیاو | یەک پەیام

دەست لێدانی مایدەس
بۆچی هەندێک لە خاوەنکارەکان دەوڵەمەند دەبن- و بۆچی
زۆربەیان دەوڵەمەند نابن

بۆ داواکردنی کۆپی تەواوی کتێبەکەی ڕۆبێرت کلیک لێرە بکە

باوکی دەوڵەمەند زۆرجار دەیگوت: “ناتوانیت لە ئاوی
پاکدا ماسی بگرێت.”
...ئاماژەکردن بە پەندێکی چینی کۆن

ناوی شەفافیەت

en(t)-sē-رەھ'-s(t)nart\trans•par•en•cy |

شەفافیەتەکانی فرەیی

پێناسەی شەفافیەت

: .1کوالیتی یان دۆخی شەفاف بوون

: .2شتێکی شەفاف

: .3ئەو رادەیەی کە وەبەرهێنەران دەستیان بە زانیارییە داراییە پێویستەکان سەبارەت بە کۆمپانیایەک وەک ئاستی نرخ، قووڵی بازار، و راپۆرتە داراییە وردبینییەکان بە ئامادەییەوە دەگات

تەرخانکردن

بۆ ئەوانەی بەدوای حەقیقەتدا دەگەڕێن

ناوەڕۆک

پێشەکی 1

بەشی یەکەم: پارەی ساختە 14
پێشەکی بەشی یەکەم بەشی یەکەم پارەی ساختە 16
جیهان خەریکە دەگۆڕێت ... 17

بەشی دووەم: مامۆستای ساختە 31. 31
پێشەکی بەشی دووەم 32. 32

بەشی سێیەم: سەروەت و سامانی ساختە 46
پێشەکی بەشی سێیەم 47

پێشەکی

داهاتوو ساختەیە

ئەم کتێبە بە ناوی ساختە لە نیسانی ٢٠١٨تەواو بووە- و دەستکاری دەکرێت بۆ بڵاوکردنەوەی لە پاییزی ٢٠١٨.

لە ی٢٨ئایاری ،اد٢٠١٨بەلای کۆشکێکی رۆژنامەگەریدا تێدەپەریم، ریز و ریز گۆڤارەکانم سکان دەکرد کە بانگیان
دەکرد، "سەیری من بکە!" "هەڵم بگرە -سوارم کە!"
"بمکرە!" "من بخوێنەرەوە!"

دیارە ئەو گۆڤارانەی کە ژنانی جوان و ئۆتۆمبێلی خێرایان لەسەر...
کەڤەرەکان بە دەنگی بەرزترین قسەیان لەگەڵ کردم. بەڵام ئەوە بەرگێکی تا رادەیەک بێزارکەری گۆڤاری تایم بوو کە گۆچانەکەمی
گرت و وتی، دەبێ بمخوێنیتەوە.
مانشێتەکەی سەر بەرگەکە هاوار دەکات؛

چۆن نەوەی من ئەمریکای شکاند

ئەو بابەتە گۆڤارە- و ئەو کاریگەرییەی لەسەر من هەیبوو- چاپکردنی ئەم کتێبەی دواخست.

دوا پارچەی مەتەڵەکە

تا ئێستا کارت لەسەر مەتەڵێکی زەبەلاح کردووە کە هەزار پارچەی تێدایە؟ ئایا تا ئێستا چەندین کاتژمێر، هەندێک جار رۆژ، هەندێک جار هەفتە، هێواش هێواش گەران بەناو هەزار پارچەدا، تا دواجار ئەو کەسە دەدۆزیتەوە کە بەدوایدا دەگەرێیت، ئەو مەتەڵە تەواو دەکات؟

ئەو بابەتە لە فیلمی تایمدا دوا پارچەی من بوو لە مەتەڵە هەزار پارچەییەکەم. مەتەڵێک کە وێنەی رابردوو و ئێستا و داهاتوو دروست بکات. پێویستی ساختە بۆ ئەوەی بابەتەکەی گۆڤاری تایم لەخۆ بگرێت. وە ئەوەش بەو مانایە بوو کە دەبوو فەیک بنووسرێتەوە.

نوخبەکان

بابەتەکەی گۆڤاری تایم لە ی٢٨ئایاری ٢٠١٨کە لەلایەن ستیڤن بریلەوە نووسراوە، باس لە نوخبە ئەکادیمییەکان دەکات. بریل خۆی نوخبەیەکی ئەکادیمییە و لە ئەکادیمیای دیرفیلّد خوێندوویەتی کە قوتابخانەیەکی نوخبەی تایبەتە بۆ ئامادەکاری لە ویلایەتی ماساشوستس، دواتر لە زانکۆی یێڵ و قوتابخانەی یاسای یێڵ دەرچووە.

بە وەرگێڕانی ستیڤن بریل لە بابەتەکەوە:

لەگەڵ دەرچوونی نەوەی من لە دەستکەوتەکانی [بەیبی بوومەر] لە زانکۆ نوخبەکان و چوونە ناو جیهانی پیشەیی، سەرکەوتنە کەسییەکانیان زۆرجار دەرئەنجامە کۆمەڵایەتییە مەترسیدارەکانیان هەبوو.

وەرگێڕان: نوخبەکان تەماحیان کرد لە گرنگیدان بە خۆیان، لەسەر حسابی ئەوانی تر.

ئەوان... ئابوورییەکیان دروستکرد کە لەسەر گرێبەستەکان بنیات نرابوو کە سەروەت و سامانەکانیان دەجووڵاند دەوروبەری لەبری ئەوەی نوێ دروست بکەن.

وەرگێڕان: نوخبەکان سەرنجیان لەسەر دەوڵەمەندکردنی خۆیان بوو، نەک دروستکردنی بزنسی نوێ و بەرهەمی نوێ و هەلی کارێکی زیاتر و دووبارە بنیاتنانەوەی ئابووری ئەمریکا.

ئەوان ئامرازی دارایی نامۆ و مەترسیداریان دروستکرد، لەوانەش وەرگیراوەکان و سواپی نەدانی قەرز، کە بەرزترین ئاستی قازانجی دەستبەجێی شەکریان بەرهەمهێنا بەڵام ئەوانەی مەترسییەکان دەگرنەبەر لەوانە جیاکردەوە کە دەرئەنجامەکانی هەڵدەگرن.

وەرگێڕان: نوخبەکان سەروەت و سامانی ساختەیان دروست کرد کە خۆیان و هاورێکانیان دەوڵەمەند کرد و هەموو کەسێکی تریان دراند. کاتێک نوخبەکان شکستیان هێنا، پاداشتیان پێدرا. دایکم و پۆپ و منداڵەکانیان لە رێگەی باجی زیاتر و هەڵاوسانەوە پارەی شکستەکانی نوخبەیان دەدا.

یەکەم پارچەی مەتەڵەکە

بابەتەکەی بریل دوا پارچەی مەتەڵەکەم بوو. یەکەم پارچە مەتەڵ خوێندنەوەی Grunch of Giants بوو کە لە ساڵی ١٩٨٣بڵاوکرایەوە.

Grunchکە کورتکراوەی Gross Universal Cash Heistە، بووە...

لەلایەن دکتۆر ر.باکمینستەر فۆلەرەوە نووسراوە، کە زیاتر بە ئایندەپەرست و داهێنەری قوبە جیۆدێزی ناسراوە.

کۆشکی ئەمریکا لە پێشانگای ٦٧

لە ساڵی ١٩٦٧،دالە شاری نیویۆرکەوە بە هێتچیک ڕۆیشتم بۆ مۆنتریال بۆ سەردانی پێشانگای ٦٧:مرۆڤ و جیهانەکەی، کە (وەک چۆن پێشتر بوون) وەک "پێشانگای جیهانی داهاتوو"، لە کەنەدا، بانگەشەیان بۆ کرا. کۆشکی ئەمریکا لە پێشانگای جیهانیدا قوبە جیۆدێزی فۆلەر بوو.

هەرچەندە نەمتوانی لە مۆنتریال فۆلەر بناسم، بەڵام بەختێکی باشم هەبوو کە چەندین جار لە ساڵانی ١٩٨١و ٨٢و [illegible]

لێرەدا لە وێنەکەدا [illegible] بە ناوی "داهاتووی بازرگانی" دەبینین، کە بۆ ماوەی هەفتەیەک لە شاری کۆرکوود لە [illegible] نزیک دەریاچەی تاهۆ لە ساڵی ١٩٨١بەڕێوەچوو، بۆ من هەر بۆنەیەک لەگەڵ فۆلەر [illegible] گۆڕی.

گۆرانیبێژ جۆن دێنڤەر لە ساڵی...

گۆرانییەکەی “ئەوەی مرۆڤ دەتوانێت بیکات” کە تایبەتە بەم پیاوە گەورەیە.

فۆلەر لە یەکەمی تەمموزی ١٩٨٣کۆچی دوایی کرد، نزیکەی سێ هەفتە دوای...
دوایین جار لەگەڵیدا خوێندوومە. لەبیرمە یەکسەر کۆپییەکی کتێبەکەی (Grunch of Giants)م دەستکەوت و خوێندمەوە.
فۆلەر زۆرێک لەو شتانەی دەگوت کە باوکە دەوڵەمەندەکەم فێری من و کورەکەی دەکرد. گرانچ چیرۆکی ئەوەیە کە چۆن
دەوڵەمەندە زۆرەکان جیهان "دەدرێنن". گرانچ یەکەم پارچەی مەتەڵە نوێیەکەی من بوو کە هەزار پارچە بوو.

لە نێوان ساڵانی ١٩٨٣و ،٢٠١٨دا خوێندم و خوێندبوومەوە و بەشداریم لە سیمینارەکاندا دەکرد، گوێم
لێدەگرت و فێربووم لە هەر کەسێک کە گومانم دەکرد پارچە مەتەڵەکەی گرانچ هەبێت.

لە بەشی دووەمی ئەم کتێبەدا، مامۆستا ساختەکان، هەندێک لە راستەقینەکان دەخەمەڕوو
ئەو مامۆستایانەی کە ناسیم و خوێندبوومەوە و لێیان دەخوێنمەوە- مامۆستای راستەقینە کە پارچە مەتەڵەکەیان هەبوو.

لە ی٢٨ئایاری ،٢٠١٨ ٣٥ساڵ دوای خوێندنەوەی گرانچ، ئەو گۆڤارە تایمەم بە بابەتەکەی بریلەوە کەوت- کە بۆ من
دوا پارچەی مەتەڵەکەم بوو کە ١٠٠٠پارچەیی بوو. بریل زۆربەی نیگەرانییەکان و پێشبینییەکانی فۆلەری لە گرانچدا پشتڕاستکردەوە.

فۆلەر کەسێکی ئایندەپەرست بوو. زۆرێک لە پێشبینی و نیگەرانییەکانی لە گرانچ ئەمڕۆ دێنە دی، هەر بۆیە
بابەتەکەی بریل "ڕاست لە کاتی خۆیدا".

هەرچەندە بابەتەکەی بریل بڵاوبوونەوەی ئەم کتێبەی دواخست، بەڵام سوپاسگوزاری ئەوم کە تێڕوانینەکانی خۆی
ئاشکرا کرد، تێڕوانینەکانی جیهانێک کە تەنها چەند کەسێک دەزانن بوونی هەیە- جیهانی باشترین و گەشاوەترین و زیرەکترین
نوخبە ئەکادیمییەکانی ئەمریکا.

لە ئەگەری ئەوەی پرسیارت هەبێت، چەند کەسێک لە "نوخبە" بەناوبانگترەکان بریتین لە:
-1سەرۆک بیل کلینتۆن
-2وەزیری دەرەوە هیلاری کلینتۆن
-3سەرۆک باراک ئۆباما
-4سەرۆک جۆرج ئێچ دبلیو بوش
-5سەرۆک جۆرج بوش
.6بن بێرنانکی سەرۆکی بانکی یەدەگی فیدراڵی

-7جانێت یێلن، سەرۆکی بانکی یەدەگی فیدراڵی

-8سیناتۆر میت ڕۆمنی

لە سەرانسەری جیهاندا چەندین نوخبەی دیکە هەن کە خەریکی بەڕێوەبردنی...
جیهان.

نەک پیلانی خەڵکی خراپ

من ناڵێم ئەم نوخبە کەسانی خراپن (هەرچەندە ڕەنگە هەندێکیان وا بن) یان بەشێکن لە پیلانێک. بە پێدانی سوودی گومانەکە، متمانەم هەیە زۆربەی ئەم کەسانە کەسانی باشن، ئەو کارە دەکەن کە پێیان وایە "ڕاستە". کێشەکە ئەوەیە، چونکە زۆر زیرەکن، زۆرجار دوگمەی خۆپێشاندانیان نییە، ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی بەردەوام بن لەوەی کە پێیان وایە ڕاستە، هەرچەندە ئەوەی دەیکەن ژیانی ملیارەها کەسی بێتاوان لەناو دەبات.

گرانچ کێیە؟

مەرج نییە گرانچ و نوخبە ئەکادیمییەکان یەک کەس بن.
فۆلەر بە نوخبەکانی بە گرانچ ناوی نەبردووە. لە وتار و کتێبەکانی فۆلەرەوە، بیرەوەریم ئەوەیە کە نوخبەکان بوکەڵەن و ئەو کەسانەی کە گرانچ بەڕێوەدەبەن، بوکەڵە-پیتەرەکانن. وەک دەزانن بوکەڵەبازەکان بە دەگمەن دەبینرێن. ئەوان پێیان باشە لە پشت پەردەوە بمێننەوە، لە تاریکیدا. لەم کتێبەدا هەموو هەوڵێک دەدەم بۆ ئەوەی بوکەڵەبازەکان بهێنمە ناو ڕووناکی.

کەواتە، لەسەر ئەم وەشانە پێداچوونەوەکراوەی ...FAKE

ڕاستەقینە چییە... و ساختە چییە؟

مەگەر لەژێر بەردێکدا نەژیاویت، تەنها ئەوەی ئەمڕۆ دەیبیستین، "ئەمە ساختە" و "ئەو ساختەیە"یە.
نزیکەی هەموو ئەو شتانەی کە ڕۆژێک باوەڕمان پێی هەبوو... ئێستا ساختەیە.

سەرۆک دۆناڵد ترەمپ لە پەیوەندیکردندا زاراوەی "هەواڵی ساختە"ی بەناوبانگ کردووە
لە میدیاکانەوە- بۆ چەندین کێشەی ڕاستەقینە یان هەستپێکراوی ڕاپۆرتکردن. لە سۆشیال میدیادا زۆر کەس فۆڵۆوەری ساختەیان هەیە. ملیۆنان کەس ملیارەها دۆلار خەرج دەکەن بۆ کڕینی ئۆتۆمبێلی ڕۆلێکسی ساختە و لویس ڤیتۆنی ساختە و ڤێرسای ساختە. وە تەنانەت دەرمانی ساختەی دەرمانیش هەیە.

لە ی١٧ژانویەی ٢٠١٩، تایم ئاماژەی بە جیاوازی نێوان 'زانیاری' و 'زانیاریی ناڕاست' (بەناوبانگ: هەواڵی ساختە) کرد بەم قسەیەی کتێبی Zuckedی ڕۆجەر مەکنامی، "لە فەیسبووکدا زانیاری و زانیاری ناڕاست وەک یەک دەردەکەون؛ تەنها جیاوازی ئەوەیە کە زانیاری ناڕاست داهاتی زیاتر بەدەست دەهێنێت، بۆیە مامەڵەیەکی باشتری لەگەڵ دەکرێت".

ئەم جۆرە لە لوپی زانیاری ناڕاست خۆراک دەدات بەو شتانەی کە خەڵک تیک دەکات... و بە ئیستفزازی و وروژێنەر و هەوکردنیان دەهێڵێتەوە.

دیپ فایک

تەکنەلۆژیایەکی نوێ هەیە بە ناوی "deep fake"، کە ئاماتۆر دەدات techiesهێزی گرتنی وێنە و دەنگی کەسانی بەناوبانگ بۆ بەرهەمهێنانی ڤیدیۆی ساختەی ڕاستەقینە. وەک چاوەڕوان دەکرا، بەناوبانگترین بەکارهێنانی تەکنەلۆژیای قووڵی ساختە بریتییە لە وەرگرتنی ئەستێرەی ڕاستەقینەی فیلم و گۆڕینی بۆ ئەستێرەی ساختەی پۆرن. بەکارهێنانێکی مەترسیدارتر لە تەکنەلۆژیای ساختە قووڵ ئەوەیە کە سەرکردەیەکی بەهێز هەبێت کە شەڕ لە دژی وڵاتێکی تر ڕابگەیەنێت.

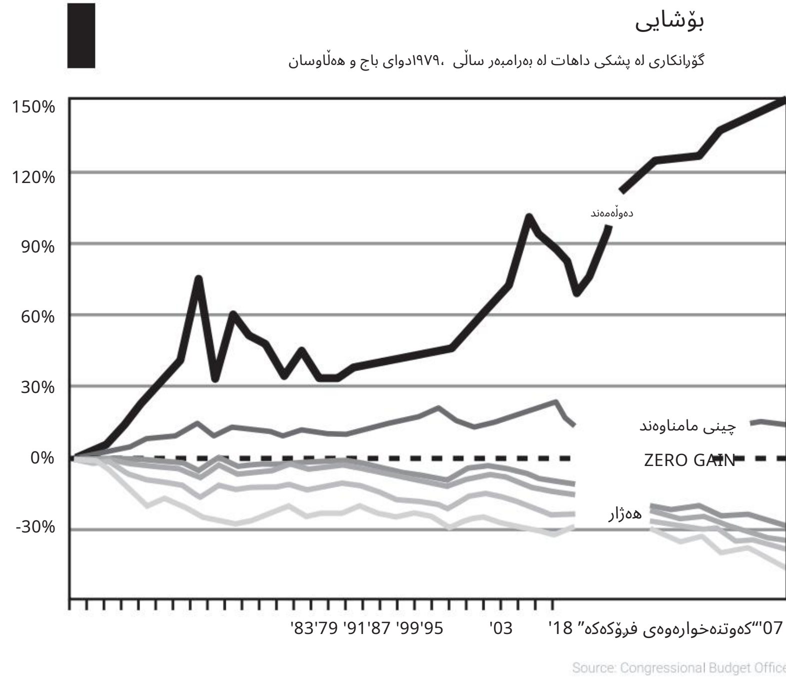
بە سادەیی بڵێین چیتر باوەڕمان بە چاو و گوێچکەکانمان نییە.

لە دونیای ئەمڕۆدا پشتڕاستکردنەوەی ئەوەی ڕاستەقینە و ساختە دەتوانێت مانای جیاوازی نێوان سامان یان هەژاری، شەڕ یان ئاشتی و تەنانەت ژیان یان مردنیش بێت.

ئەم کتێبە باسی چی دەکات

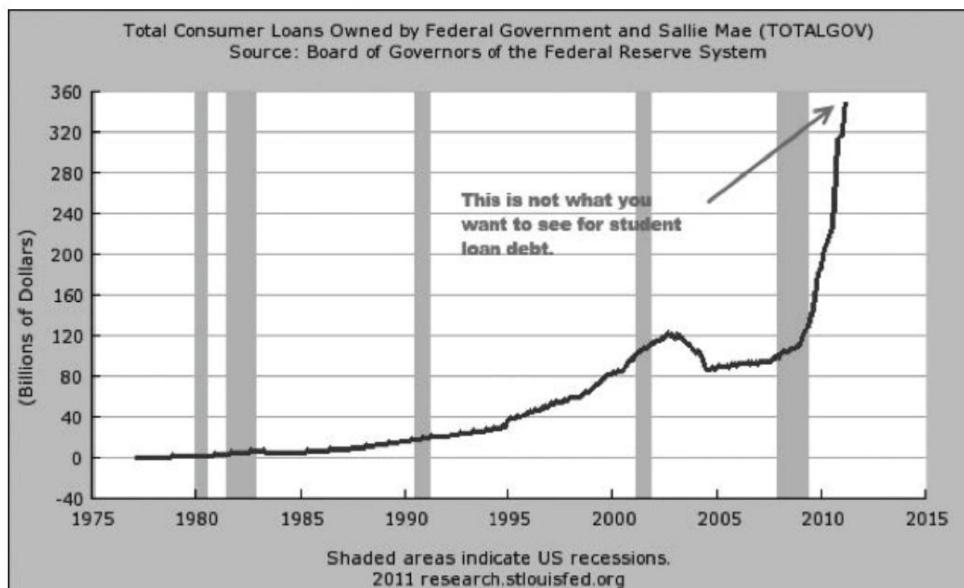
ئەم کتێبە باس لە سێ ساختەی تایبەت دەکات :

1.پارەی ساختە: پارەی ساختە هێزی دەوڵەمەندترکردنی دەوڵەمەندی هەیە لە هەمان کاتدا چینی هەژار و ناوەند هەژارتر دەکەن.

.2مامۆستای ساختە: قوتابخانە چی فێری کردیت دەربارەی پارە؟ بۆ زۆربەی خەڵک وەڵامەکە "هیچ"ە. زۆربەی مامۆستایان کەسانی گەورەن. بەڵام، سیستەمی پەروەردەیی ئێمە شکاوە، بەسەرچووە، و شکست دەهێنێت لە ئامادەکردنی خوێندکاران بۆ جیهانی ڕاستەقینە.

لەبری ئەوەی خوێندکاران ڕێنمایی بکات بۆ ناو ڕووناکی، سیستەمی پەروەردەکەمان ملیۆنان گەنج بەرەو تاریکی دارایی و خراپترین جۆری قەرز: قەرزی قەرزی خوێندکاران دەبات.

بۆ داواکردنی کۆپی تەواوی کتێبەکەی ڕۆبێرت کلیک لێرە بکە

قەرزی قەرزی خوێندکاران زیاتر لە 1.2 تریلیۆن دۆلارە و سەرمایەی ژمارە یەکە لە حکومەتی ئەمریکا. لە جیهانی تاوانکاریدا ئەمە پێی دەوترێت زەوتکردن.

پێناسەکانی زەوتکردن:

.1کردەی زەوتکردن (بە بەکارهێنانی هێز) بۆ وەرگرتنی پارە یان موڵک، esp
ئەو تاوانەی کە لەلایەن بەرپرسێکەوە ئەنجامدراوە کە بەشداری لەو جۆرە کارەدا دەکات؛

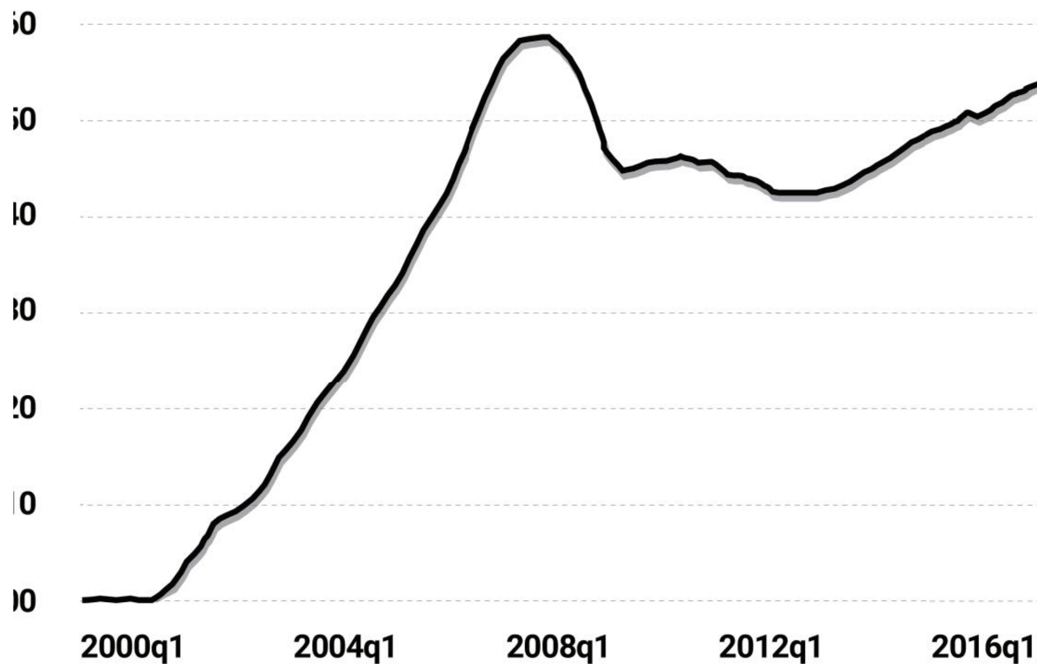
.2زیادەڕۆیی گشتی.

.3ساختە ساختە: سەرەتا پێویستە پێناسە بکەین و لە جیاوازییەکان تێبگەین
لە نێوان سەرمایە و ئیلتزامات.ence

وانەی پەروەردەی دارایی سەروەت و سامان پارە دەخاتە گیرفانتەوە.

ئیلتزاماتەکان پارە لە گیرفانت دەردەهێنن.

باوکە هەژارەکەم هەمیشە دەیگوت: ماڵەکەمان گەورەترین سەرمایەی ئێمەیە. باوکە دەوڵەمەندەکەم وتی: ماڵەکەت سەرمایە نییە- ئەوە بەرپرسیارێتییە. ملیۆنان کەس باوەڕیان وایە ماڵەکەیان سەرمایە.

بۆ داواکردنی کۆپی تەواوی کتێبەکەی ڕۆبێرت کلیک لێرە بکە

لە ساڵی ٢٠٠٨بازاڕی خانووبەرە داڕما. جگە لە چەند شارێکی وەک سانفرانسیسکۆ و نیویۆرک و هۆنۆلولو
کە نرخی خانووبەرە بەرزتر بووەتەوە، هێشتا نرخی خانووبەرە لە زۆرێک لە شارەکانی جیهاندا نەگەڕاوەتەوە، وەک لە
هێڵکارییەکەی سەرەوە لەگەڵ داتاکانی سندوقی دراوی نێودەوڵەتیدا دەردەکەوێت.

نەک کەوتنەخوارەوەی خانووبەرە

کەوتنەخوارەوەی خانووبەرە کەوتنەخوارەوەی خانووبەرە نەبوو. هۆکارەکەی سەروەت و سامانی ساختە بووە-
هەمان ئەو سەروەت و سامانە ساختانەی کە بریل لە وتارەکەیدا باسی دەکات. شایەنی ئەوەیە کە بە تەواوی ئەوەی
وتوویەتی دووبارەی بکەینەوە:

[نوخبە] ئابوورییەکیان دروستکرد کە لەسەر گرێبەستەکان بنیات نرابوو کە سەروەت و سامانەکانیان بەدەوری
خۆیاندا دەجووڵاند لەبری ئەوەی سەروەت و سامانێکی نوێ بنیات بنێن. ئەوان ئامرازی دارایی نامۆ و
مەترسیداریان دروستکرد، لەوانەش وەرگیراوەکان و سواپی نەدانی قەرز، کە بەرزترین ئاستی قازانجی
دەستبەجێی شەکریان بەرهەمهێنا بەڵام ئەوانەی مەترسییەکان دەگرنەبەر لەوانە جیاکردەوە کە دەرئەنجامەکانیان
هەڵدەگرن.

چەکی لەناوبردنی دارایی بەکۆمەڵ
وارن بافێت وەرگیراوەکان بە "چەکی دارایی لەناوبردنی بەکۆمەڵ" ناودەبات.

پێویستە بزانێت. یەکێک لە کۆمپانیاکانی ئەم وەرگیراوانە ڕیزبەندی دەکات و بیمەی دەکات.

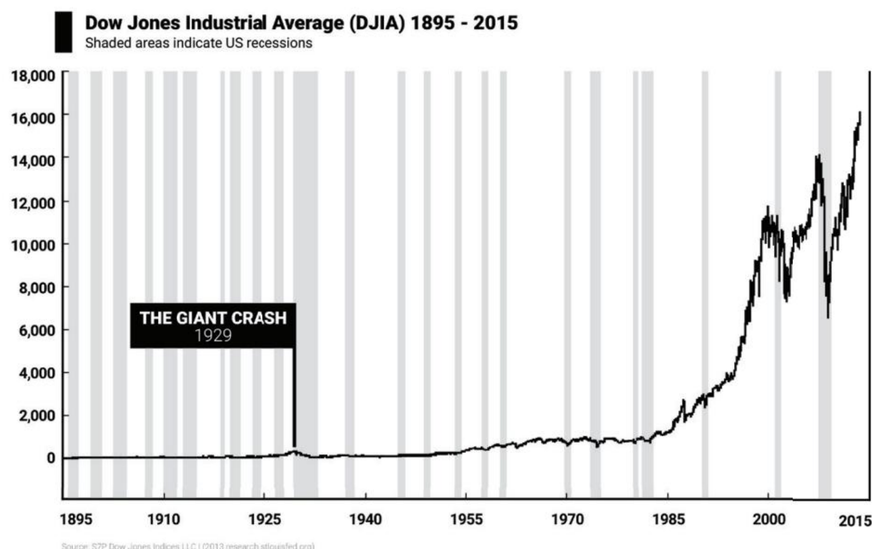
لە ساڵی ٢٠٠٨نزیکەی ٧٠٠تریلیۆن دۆلار لە وەرگیراوەکان تەقینەوە و نزیک بوو لە دابەزینی ئابووری
جیهانی.

زۆر کەس کریاری "شاپرایمی خانووبەرە"یان بە هۆکاری داڕمانی خانووبەرە دەزانی.

واقیعەکە ئەوە بوو کە وەک بریل پشتراستی دەکاتەوە، نوخبەکان بەرهەمهێنانیان دەکرد
سەروەت و سامانی ساختە کە پێیان دەوترێت وەرگیراو. ئەوە کێشەی ڕاستەقینە بوو.

وێنەیەک بەهای هەزار ووشەیە

لە لاپەڕەی خوارەوەدا هێڵکارییەکی ١٢٥ساڵی داو دەبینیت
تێکرای پیشەسازی جۆنز، بازاڕی بۆرسە.

باکی فۆلەر فێری کردین سەرەتا سەیری وێنەی گەورە بکەین، پاشان سەیری وێنە بچووکەکە بکەین. بەداخەوە زۆربەی وەبەرهێنەران لە وێنە بچووکەکەوە دەست پێدەکەن و دواتر بچوکتر دەبنەوە. بۆ نموونە زۆرێک لە وەبەرهێنەران لە خەو هەڵدەستن، پشکنین دەکەن بزانن یەک پشکی دڵخوازیان بەرزە یان دابەزیوە، پاشان دەچنە سەر کارەکانیان. لەوانەیە شارەزا بن لە، با بڵێین، ئەمازۆن، بەڵام زۆرجار شکست دەهێنن لە بینینی وێنە گەورەکە. یەک پشک لە نێوان هەزاران پشک لە بازارێکی جیهانیدا زانیاری زۆرت پێنادات لەسەر داهاتوو.

چۆن ئایندە ببینین

دکتۆر فۆلەر فێری خوێندکارەکانی دەکات، "ئەگەر دەتەوێت داهاتوو ببینیت، دەبێت لە گەورەترین وێنەوە دەست پێبکەیت".

هێڵکاری ١٢٥ساڵەی سەرەوە ئاماژەیە بۆ بەهای هەنگاونان بۆ دواوە بۆ بینینی وێنەیەکی گەورەتر، دیدگایەکی باشتر کە بە تێپەڕبوونی کات پەرەی سەندووە.
بەشێکی زۆری ئەم کتێبە بە هەمان هێڵەکانی ئەم چارتە ١٢٥ساڵە پەرەی پێدەدرێت، بۆیە باشتر دەتوانیت داهاتوو لە ڕوانگەی وێنەیەکی گەورەوە ببینیت.

پارە نەبینراوە

شتێکی تر کە فێری دەبیت، لەم کتێبەدا، ئەوەیە کە پارە نابینرێت. هێڵکاری و گرافەکان توانای بینینی "پارەی نەبینراو"تان پێشکەش دەکەن کە لە بازارە جیاوازەکاندا دەچنە ژوورەوە و دەچنە دەرەوە. لە کتێبی باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژاردا، نووسیومە

سەبارەت بە گرنگی ڕۆیشتنی پارە، هەر بۆیە من و کیم هاوسەرەکەم یاری تەختەی WOLFHSAC®مان لە ساڵی 1996 دروستکرد. باوکی دەوڵەمەند زۆرجار دەیگوت، "دەوڵەمەندەکان پارەی زیاتریان دەڕژێتە ناوەوە، و چینی هەژار و ناوەند پارەی زیاتریان هەیە دەرەوە."

وە فۆلەر فێری ئەوە کردووە کە "ناتوانیت لە ڕێگای شتێک دەربچیت کە ناتوانیت ببینیت بەرەو خۆت دەڕوات." هەر بۆیە بینینی داهاتوو زۆر گرنگە.

من چەمکی -KISS-Keep It Super Simpleم بەکارهێنا لە کاتی نووسینی ئەم کتێبەدا. هەر بۆیە زیاتر ڤیژوئال وەک چارت و گراف بەکاردەهێنم، تا ڕادەیەک ڕاستی و ژمارە بچووکەکان، کە بۆ زۆربەی خەڵک بێزارکەرن.

زە زەبەلاحی کەوتنەخوارەوە

لە چارتی داودا، کەوتنەخوارەوەی زەبەلاحی ساڵی ١٩٢٩ئاماژەی پێکراوە
لەبەر هۆکارێک. ئەگەر هەنگاو بنێیتە دواوە، و سەیری کەوتنەخوارەوەی 1929بکەیت، و...
پاشان ئەو کەوتنە خوارەوە بەراورد بکە بە "کەوتنەخوارەوەی دۆت.کۆم"ی ساڵی ٢٠٠٠، و "کەوتنەخوارەوەی ساب-پرایم"ی ساڵی ٢٠٠٨، دیدێکی باشترت دەست دەکەوێت کە بۆچی فۆلەر Grunch of Giantsی نووسیوە، بۆچی من ڕیچ داد پۆر دادم نووسیوە، و بۆچی ستیڤن بریل نووسیویەتی "چۆن نەوەی من ئەمریکای شکاند".

من لێدوانەکەی بریل دووبارە دەکەمەوە، دیسانەوە، چونکە گرنگە:

[نوخبە] ئامرازی دارایی نامۆ و مەترسیداریان دروستکرد، لەوانەش وەرگیراوەکان و سواپی نەدانی قەرز، کە بەرزترین ئاستی قازانجی دەستبەجێی شەکریان لێکەوتەوە بەڵام ئەوانەی مەترسییەکان دەگرنەبەر لەوانە جیاکردەوە کە دەرئەنجامەکانیان هەڵدەگرن.

ئەو بووژانەوە و دارمانی داراییەی جیهان تووشی بووە، بەهۆی پەمپکردنی تریلیۆن دۆلاری پارەی ساختە بووە بۆ ناو سیستەمەکە لەلایەن نوخبەکانەوە.

ئایا نوخبەکان کێشەکەیان چارەسەر کرد؟ بێگومان نەخێر. بۆچی کێشەکە چارەسەر بکرێت لەکاتێکدا کێشەکە دەوڵەمەندیان دەکات؟ بۆچی گۆڕانکاری؟ بۆچی هەر شتێک بە جیاوازی؟ ژیان باشە- بۆ نوخبەکان.

لە ساڵی ٢٠٠٨دا نزیکەی ٧٠٠ تریلیۆن دۆلار لە وەرگیراوەکاندا هەبووە.

لە ساڵی ،ا٢٠١٨دخەمڵاندنی ئاست بەرز لەسەر وەرگیراوەکان ١.٢اکوادریلیۆن دۆلار بووە

ئەوە ڕاستە. نوخبەکان کێشەکەیان گەورەتر کرد، نزیکەی دوو هێندە گەورەتر بوو. وەک لە ساڵی ا٢٠١٩دەنووسم
کارەساتێکی چوار ملیار دۆلاری چاوەڕێی ڕوودانی دەکات.

ئامانجی ئەم کتێبە

مەبەستم لە نووسینی کتێبەکانم و دروستکردنی CASHFLOW
یارییەکە ئەوەیە کە ئەگەری مانەوە، لەوانەیە گەشەسەندن، ڕەنگە تەنانەت زۆر دەوڵەمەندبوون، دوای کەوتنەخوارەوەی
داهاتوو، بە خەڵکی ئاسایی بدەین- کەسانی وەک من و تۆ، نوخبەی نائەکادیمی. وە پێشبینی دەکرێت ئەو
کەوتنەخوارەوەیە کەوتنەخوارەوەیەکی چوار ملیار دۆلاری بێت .

بەڕێوەبردنی ژمارەکان

ئێمە لێرەدا باسی سفرێکی زۆر دەکەین ...

ملیۆنێک چەندە؟
زۆر کەس خەونی بوون بە ملیۆنێر دەبینن. ملیۆنێک هەزار جار هەزار جار:

1000$ x 1000 = 1000,000$

ملیارێک چەندە؟
ملیارێک یەک ملیۆن جار هەزار: 1,000,000$ x 1,000 = 1,000,000,000$

ترلیۆنێک چەندە؟
تریلیۆن یەک ملیار جار هەزار:
1,000,000,000$ x 1,000 = 1,000,000,000,000$

کوادریلیۆن چەندە؟
کوادریلیۆن یەک تریلیۆن جار هەزار:
1,000,000,000,000$ x 1,000 = 1,000,000,000,000,000$

ئەمەش پرسیارێک دەخاتە ڕوو: چی ڕوودەدات کاتێک 1.2کودریلیۆن دۆلار لە...
وەرگیراوەکان دەتەقنەوە؟

هەر بۆیە من مFAKEنووسیوە .

ئەم ئابوورییەماڵییەی کارتەکان ئەوەیە کە کاتێک ئەکادیمی ڕوودەدات
نوخبەکان بەرپرسیارن لە پارەکانمان و مامۆستاکانمان و سەروەت و سامانەکانمان.

دانانی شتەکان لە ڕوانگە

• ملیارێک چرکە لەمەوبەر، ساڵی ١٩٨٧بوو، • ملیارێک خولەک لەمەوبەر، عیسا بەسەر زەویدا ڕۆیشت. • ملیارێک کاتژمێر پێش ئێستا مرۆڤ لە ئەشکەوتەکاندا دەژیا. • ملیارێک ڕۆژ پێش ئێستا مرۆڤ بوونی نەبووە.
• هەر دوو کاتژمێر جارێک حکومەتی ئەمریکا یەک ملیار دۆلار خەرج دەکات.

لە ساڵی ١٩٨٣باکمینستەر فۆلەر پێشبینی ئەم داهاتووەی کرد.
لە ساڵی ١٩٩٦یاری CASHFLOWدروستکرا.
لە ساڵی ،اد١٩٩٧باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژار بڵاوکرایەوە.
لە ساڵی ٢٠١٨ستیڤن بریل پشتراستی کردەوە کە ئەو داهاتووەی فۆلەر بینیویەتی کە دێت ئەمڕۆ لێرەدایە.

هەر لەبەر ئەمەشە بڵاوکردنەوەی فیلمی مFakeدواخست.

من ویستم مەتەڵە تەواوکراوەکە ببینیت.

بەش

یەک

پارەی ساختە

لە ساڵی ١٩٧١سەرۆک کۆماری ئەمریکا ریچارد نیکسۆن دۆلاری ئەمریکی برد

لە ستانداردی زێرین.

لە ساڵی ١٩٧١دۆلاری ئەمریکی بوو بە "پارەی فیات'... پارەی حکومەت.

باوکی دەوڵەمەند بە پارەی حکومەت دەگوت... "پارەی ساختە."

هەروەها وتی؛

-پارەی ساختە دەوڵەمەندەکان دەوڵەمەندتر دەکات. بەداخەوە...

هەروەها پارەی ساختە هەژار و چینی ناوەند هەژارتر دەکات".

هەر بۆیە وانەی ژمارە یەک لە باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژار بریتییە لە:

ساختە

«دەوڵەمەندەکان بۆ ^پارە کار ناکەن.»

-ئار تی کەی

درۆ یەکەم: پاشەکەوتکردنی پارە
دەوڵەمەندت دەکات.

پێشەکی

بەشی یەکەم

پەروەردەی دارایی ڕاستەقینە:

بینینی ئەوەی کە چاوەکانت نایبینن بە مێشکتەوە.

-RTK

بەشی یەکەم

پارەی ساختە

جیهان خەریکە دەگۆڕێت...

لە

ساڵی ١٩٧٢، من فڕۆکەوانی هێزی دەریایی بووم، لیوا بووم کەشتییە چەکدارەکانی هێلیکۆپتەرم دەفڕی، لەناو کەشتییەکی فڕۆکەهەڵگردا لە کەناراوەکانی ڤێتنام جێگیر بووم. ئەمە دووەم گەشتم بوو بۆ ڤێتنام. یەکەم گەشتم

لە ساڵی ١٩٦٦وەک ناوەڕاستکاری کەشتی بووە، خوێندکار بووە لە کینگز پوینت، ئەکادیمیای دەریایی بازرگانی ئەمریکا.

لە ساڵی ١٩٦٦، تەمەنم ١٩ساڵ بوو، لەناو کەشتییەکی ژەنگاوی و بەرهەمهێنانی بەکۆمەڵدا بەناوی "ڤیک-
کەشتی story"، کەشتییەکی بارهەڵگر کە بۆ هەڵگرتنی چەک و پێداویستی بۆ شەرکردن لەگەڵ ئەڵمانییەکان و ئیتاڵییەکان و ژاپۆنییەکان لە جەنگی جیهانی دووەمدا دروستکراوە. لەبری ئەوەی بار بۆ جەنگی دووەمی جیهانی بگوازێتەوە، لە ساڵی ١٩٦٦ کەشتییە کۆنە ژەنگاوییەکە بۆمبی ٥٠٠و ٧٥٠و ١٠٠٠پاوندی هەڵدەگرت... بۆ ڤێتنام.

لە ساڵی ١٩٧٢دا فڕۆکەوانێکی تەمەن ٢٥ساڵ بووم لە کەشتییەکی دیکەدا. ئەمجارەیان کەشتییەکی فڕۆکە هەڵگر بوو.

نامەیەک لە باوکی دەوڵەمەندەوە

ڕۆژێک لەناو کەشتییە فڕۆکەهەڵگرەکەدا، نامەیەکم لە باوکی دەوڵەمەندمەوە پێگەیشت کە دەیگوت، "سەرۆک نیکسۆن دۆلارەکەی لە ستانداردی زێڕین لابرد. ئاگاداربن، جیهان خەریکە دەگۆڕێت".

سەرۆک ڕیچارد نیکسۆن دۆلاری ئەمریکی لە ستانداردی زێڕین لابرد
لە 51ی ئابی 1971. ڕاگەیاندنی خۆی لە میانی بەرنامەی تەلەفزیۆنی بەناوبانگی بۆنانزادا کرد . دیارە من بیرم کردبوو

ئەو ئەڵقەیەی زنجیرە تەلەفزیۆنییەکە- و ڕاگەیاندنی گرنگی سەرۆک.

پەیامەکەی بەدەست نەهێنا...

لە ساڵی ،اد٢٠١٨وەک من دەنووسم، زۆرینەی خەڵک هێشتا لە گرنگی پەیامەکەی نیکسۆن لە ساڵی ١٩٧١تێناگەن. وەک باوکی دەوڵەمەندم وتی: "جیهان خەریکە دەگۆڕێت" و گۆڕانکاریش هات. سەرۆک نیکسۆن لە لابردنی دۆلاری ئەمریکی لە ستانداردی زێڕین یەکێک لە گەورەترین گۆڕانکارییەکانی لە مێژووی جیهانیدا ئەنجامدا. بەداخەوە کەم کەس هەیە لەوە تێبگات -تەنانەت ئەمڕۆش -ئەو گۆڕانکارییە چەندە کاریگەری لەسەر هەموو ژیانمان هەیە، لە هەموو جیهاندا.

بەدوای زێڕدا دەگەڕێم

لە ساڵی اد١٩٧٢هیچ بیرۆکەیەکم نەبوو کە بۆچی و چۆن جیهان دەگۆڕێت.
من لە پەیامەکەی سەرۆک نیکسۆن تێنەگەیشتم. بەڵام هۆشدارییەکەی باوکی دەوڵەمەند لە ساڵی اد١٩٧٢سەرسامی کردم.

لە "ژووری ئامادە"ی فڕۆکەوانەکاندا لەناو کەشتییە هەڵگرەکەدا، وۆڵ ستریت جۆرناڵم دۆزیەوە و دەستم کرد بە گەڕان بەدوای وەڵامەکاندا. تەنانەت ڕۆژنامەی وۆڵ ستریت جۆرناڵیش ڕوماڵێکی کەمی لەبارەی زێڕەوە هەبوو، تەنها چەند سەرنجێک نەبێت لەسەر بەرزبوونەوەی نرخی زێڕ لە ٣٥دۆلارەوە بۆ هەر ئۆنسەیەک، و هەڵاوسانی نێوان ٤٠بۆ ٦٠دۆلار بۆ هەر ئۆنسەیەک. لە بڵاوکراوەیەکی دیکەدا بابەتێکم دۆزیەوە کە لەلایەن هەندێک "کراکپۆت"ەوە نووسرابوو کە پێشبینی دەکرد زێڕ بۆ هەر ئۆنسێک بگاتە ١٠٠دۆلار.

هەڵاوسانی نرخی زێڕ سەرنجی ڕاکێشام. بۆچی نرخی زێڕە بەرزبوونەوە؟ لە خۆمم پرسی. ئە مە واتای چیە؟

ئەمڕۆ کە ئەم کتێبە دەنووسم، نرخی بیتکۆین و دراوە ئەلیکترۆنیەکانی تر بە خێرایی بەرز دەبێتەوە و لە دابەزیندایە. جارێکی تریش زۆر کەم کەس تێدەگەن کە دراوەکانی تەکنەلۆژیای بیتکۆین یان بلۆکچەین چۆن کاریگەرییان لەسەر ژیانیان و داهاتوویان و ئاسایشی داراییان دەبێت.

بەرزبوونەوەی نرخی زێڕ لە ساڵی ١٩٧١و بیتکۆین لە ساڵی ٢٠١٨، دەنگە دەنگەکانی گۆڕانکارییە قووڵە جیهانییەکان و گۆڕانکارییە لە پلێتە تەکتۆنیکییە داراییە جیهانییەکان، کە دەبێتە هۆی بوومەلەرزەی دارایی و تسونامی دارایی لە هەموو جیهاندا.

پەروەردەی دارایی ڕاستەقینە

تێد هاوڕێی فرۆکەوان بوو کە هەروەها حەزی لە زێڕ بوو. لە ماوەی...
کاتێکی بەتاڵ، ئێمە دەستمان بە لێکۆڵینەوەکانی خۆمان کرد، لێکۆڵینەوەکانمان ئەنجامدا بۆ ئەوەی باشتر لە پەیوەندی نێوان زێڕ و گۆڕانکاری جیهانی داهاتوو تێبگەین.

هەواڵەکە ئەوە بوو کە سەرۆک نیکسۆن بە فەرمی کۆتایی بە ستانداردی زێڕین هێنا چونکە ئەمریکا زۆر ئۆتۆمبێلی ڤۆلکسواگن لە ئەڵمانیاوە هاوردە دەکرد و تۆیۆتایەکی زۆر لە ژاپۆنەوە هاوردە دەکرد و شەرابی وردی زۆر لە فەرەنسا. ئەمریکا کێشەی هاوسەنگی بازرگانی هەبوو.

خوێندەواری دارایی وانە: کورتهێنانی بازرگانی: بازرگانییەک

کورتهێنان واتە ئەمریکا زیاتر هاوردەی دەکرد لەوەی هەناردەی دەکرد.

کێشەکە: کێشەکە ئەوە بوو وڵاتانی وەک فەرەنسا و ئیتاڵیا و سویسرا نەیانویست پارە بە دۆلاری ئەمریکی بدرێت. ئەوان دەیانویست پارەیان بە زێڕ بدرێت. متمانەیان بە دۆلاری ئەمریکی نەبوو.

چارەسەر: نیکسۆن "پەنجەرەی زێڕینی داخست." ئەمەش بەو مانایە بوو کە هیچ زێڕێکی تر ئەمریکا بەجێناهێڵێت.

ڕاستەقینە یان ساختە: ئایا ئەمە هۆکاری ڕاستەقینە بوو- یان هۆکارێکی ساختە بوو- بۆ داخستنی پەنجەرەی زێڕ؟

ڕەنگە ساختە بێت. جیهان بەبێ هۆکار بە سەرۆک نیکسۆن ناوی نەبردووە "تریکی دیک".

دواتر لەم کتێبەدا بۆت دەردەکەوێت کە هۆکاری نیکسۆن بۆچی درۆ بووە.
دواتر لەم کتێبەدا پێتان دەڵێم کە من پێموایە هۆکاری ڕاستەقینەی لابردنی دۆلار لە ستانداردی زێڕین چییە.

هەروەها نیکسۆن بەڵێنیدا جارێکی دیکە یەکگرتوو بێتەوە بۆ ستانداردی زێڕین
دەوڵەتان کورتهێنانی بازرگانییان هێنایەوە هاوسەنگی. هەرگیز بەڵێنەکەی نەبردە سەر.
وە لە سێبەری لێپێچینەوەدا دەستی لەکارکێشایەوە.

دۆزینەوەی کانێکی زێڕ

من و تێد نەخشەی ڤێتناممان لێکۆڵیەوە و زۆری نەخایاند کانێکی زێڕمان دۆزیەوە. کێشەکە ئەوە بوو، لە ساڵی ١٩٧٢ئەمریکا خەریکی دۆڕان بوو لە شەڕەکەدا و کانگای زێڕی سەر نەخشەکە ئێستا بەدەست دوژمنەوە بوو.

من و تێد هاوبەشییەکمان پێکهێنا و میسیۆنێکمان بۆ ڕۆژی دواتر دیاری کرد. پلانمان ئەوە بوو کە لە کەشتییە هەڵگرەکەوە بفڕین و هێڵەکانی دوژمن ببڕین و شوێنی ئەو کانە زێڕە بدۆزینەوە و زێڕ بە داشکاندن بکڕین.

بەیانی زوو لە کەشتییە هەڵگرەکە هەڵساین و نزیکەی ٢٥میل بەسەر دەریاکەدا فڕیین بۆ ناو ڤێتنام. دڵەڕاوکێمان زیاتر بوو، کاتێک بەسەر داروپەردووی سووتاو و دوکەڵاویدا دەفڕین

لە تانک و ئۆتۆمبێلەکانی دیکە کە سوپای ڤێتنامی باشوور کە پاشەکشەی کردووە. سوپای ڤێتنامی باکوور دوای ڤێتنامییەکانی باشوور بەرەو باشوور دەڕۆیشت. جارێک هێڵەکەمان بەزاند و چووینە ناو خاکی دوژمن، من و تێد دەمانزانی ئەگەر بخرێنە خوارەوە و بگیرێن، تووشی کێشەی جددی دەبین.

بە هۆکاری ئاشکرا، ئێمە بە کەسی ناو کەشتییەکەمان نەگوتبوو بۆ کوێ دەڕۆین.

بەدوای نەخشەکەدا، زۆری نەخایاند کۆمەڵەیەکی گەورەی بام-بووی زەبەلاحمان بینی کە دەوری ئەو گوندەی دابوو کە بەدوایدا دەگەڕاین. گوندەکە نزیکەی ٣٠میل لە پشت هێڵەکانی دوژمنەوە بوو. لەبری ئەوەی بەپەلە بچینە ژوورەوە، بازنەی توندی نزممان فڕی، جارێک بەرەو چەپ و پاشان ڕاست، بەسەر گوندەکەدا. ئەگەر ئاگرمان بگرتبایە، ئەرکەکە کۆتایی دەهات و بە فڕۆکە دەگەڕاینەوە بۆ کەشتییە هەڵگرەکە.

ئاگر نەگرتین و باوەڕمان وابوو کە سەلامەتین، لە کێڵگەیەکی چیمەنتۆیی لە نزیک هەندێک لە برنجەکان نیشتنەوە. فڕۆکەکەمان داخست و بەرەو گوندەکە ڕۆیشتین و سەرۆکی تیمەکەمان لەگەڵ فڕۆکەکەدا بەجێهێشت.

ئەمڕۆش، هێشتا دەتوانم بە زیندوویی تێد و خۆم بەبیر بهێنمەوە، کە بە پێ دەڕۆشتین ڕێڕەوی گوندەکە لە قوڕی ڕەق و ڕەق لە پشت هێڵەکانی دوژمنەوە، دەستیان بۆ گوندنشینە ڤێتنامییەکان دەبرد کاتێک سەوزە و کۆتر و مریشکیان دەفرۆشت. کەس دەستی بۆ دواوە نەبردەوە. زۆربەیان تەنها چاویان لێمان بوو، دیارە

باوەڕ نەکردن دوو فڕۆکەوانی ئەمریکی ئەوەندە گەمژە بوون کە لە ڕۆژێکی ڕووناکدا، لە ناوەڕاستی بازاڕی جووتیارەکانیاندا ... لە ناوەڕاستی شەڕێکدا، لە پشت هێڵەکانی دوژمنەوە، بە پێ بچنە ناو گوندەکەیانەوە.

زەردەخەنەیەکمان کرد و دەستەکانمان بەرز کردەوە، نیشانی خەڵکی گوندەکەمان دا کە بێ چەک بووین. چەکی لاوەکی کەسیی خۆمان لەگەڵ هێلیکۆپتەرەکەدا بەجێهێشتبوو. من و تێد بەبێ دەمانچە چووینە ژوورەوە چونکە دەمانویست خەڵکی گوندەکە بزانن ئێمە وەک بازرگانێک بە دۆلارەوە هاتووین نەک وەک مارینی بە دەمانچە.

کوڕێکی گەنجمان ناسی کە بەرەو قووڵایی گوندەکە بەرەو "ئاڵتونباز" بردین. بازرگانەکە، ژنێکی بچووک بوو کە ددانەکانی بەهۆی جوینی گوێزەوە خوێناوی بوون، زەردەخەنەی کرد و سڵاوی لێکردین. ئۆفیسەکەی کۆشکێکی بچووکی بامبۆ بوو، کوێرێکی بامبۆی لەسەر بوو، ئەمەش ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە کراوە بووە بۆ بازرگانی.

نیکسۆن "پەنجەرەی زێرین"ی ئەمریکای داخستبوو، بەڵام پەنجەرە زێرینەکەی کراوە بوو.

زێری ڕاستەقینە یان زێری ساختە؟

من و تێد، هەردوو فرۆکەوانی مارین و ئەفسەری خاوەن بڕوانامەی کۆلێژ، زۆری نەخایاند تێگەیشتین کە هیچمان لەبارەی زێرەوە نازانین. هیچ بیرۆکەیەکمان نەبوو کە زێری ڕاستەقینە چۆنە.

پارچە زێرەکانی ئەو ژنە ڤێتنامییە چەقۆی بچووک بوون، کە بەدەستەوە بوون
لە کەیسی حەبی پلاستیکی تیرەکەی ٣ئینج و ئەستووری نیو ئینج و ڕوون و بازنەیی. بە ڕاگرتنی کەیسە پلاستیکییەکان
تا ڕووناکی، یەکەم سەیرکردنی زێری ڕاستەقینەمان بەدەستهێنا.
بەداخەوە زێرەکەی لە کشمشی وشککراوەی بچووک دەچوو کە بە زێڕ بۆیاخ کرابوو.

-ئایا ئەمە زێرە؟ پرسیارم لە تێد کرد.

"چۆن بزانم؟" تێد بە توندی وتی. -نازانم چ زێرێکە
لە... نازانی زێڕ چۆنە ؟"

بە بێباوەڕییەوە سەرم لەقاند و وەڵامم دایەوە: "پێموابوو تۆ کردووتە".
-هەر بۆیە تۆ هاوبەشی منیت.

فشاری بازرگانیکردن لە پشت هێڵەکانی دوژمنەوە خەریک بوو دەگەیشتە...
ئێمە. تێد پێی وابوو من گەمژەم و منیش هەمان شتم بۆ ئەو دەزانی.

ساتەوەختی حەقیقەت

زۆربەی خاوەنکارەکان چەندین ساتەوەختی ڕاستییەکانیان هەیە. بۆ من و تێد،
یەکەم ساتی ڕاستیمان درککردن بوو بەوە، لە کاتێکدا ڕەنگە...

وەک فرۆکەوان هاوبەشێکی گەورە بوون، کاتێک باس لە زێڕ دەکرا، هەردووکمان گەمژە بووین.

دوای ئەوەی ئارام بووینەوە و تێگەیشتین هەردووکمان گەمژەین، دەستمان بە دانوستانەکانی نرخەکانمان کرد.

پێشنیاری کردنەوەی ئێمە ٤٠دۆلار بوو بۆ یەک ئۆنسە. من و تێد دەمانزانی کە... نرخی "شوێن"، کە نرخی نێودەوڵەتی زێڕ، لەو ڕۆژەدا نزیکەی ٥٥دۆلار بوو. ئێمە پێمان وابوو دەتوانین داشکاندن بەدەست بهێنین بەو پێیەی دۆلاری ئەمریکیمان هەبوو و لە پشت هێڵەکانی دوژمنەوە بووین. ئەو ژنە بچووکە کە ددانی سووری هەبوو تەنها ڕوخساری ڕوخسار بوو و ڕەنگە بیری لەوە کردبێتەوە، ئێوە دوو کەس گەمژەن. ئایا نازانیت نرخی سپۆت نرخی زێڕ لە هەموو جیهاندا وەک یەکە؟

هەرچەندە هەوڵمان دەدا، ئەو لە نرخەکەیدا نەدەجووڵاند. ئەو دەیزانی "پەڵە پەڵەیە". وە تا ئێستا دەیزانی ئێمە گەمژەی ڕاستەقینەین. ئەگەر ناپاک بووایە، دەیتوانی کشمشی وشککراوەی بۆیاخکراوی زێڕمان پێ بفرۆشێت. دەیتوانی پیسایی دوپشکی ڕەنگاوڕەنگی زێڕینمان پێ بفرۆشێت و ئێمە جیاوازیمان نەدەزانی.

سێتی ترس و دڵەڕاوکێ لە...

لەناکاو دانوستانەکانمان بەهۆی هێمنییەوە پچڕا
هاوار و هاوارێکی ترسناک لەلایەن سەرۆکی تیمەکەمانەوە دەکات: "لیواکان، لیوا مێرووولە، ئێستا بگەڕێنەوە." یەکسەر من و هاوفرۆکەوانەکەم دانوستانەکانمان وەستاند و بەناو بازاڕی جووتیارانی گوندنشینەکاندا ڕامانکرد و گەڕاینەوە بۆ فرۆکەکە. گوێم لە قیژەیەک بوو و هەستم بە خراپیی کرد کاتێک تێگەیشتم بە هەڵە مریشکێکم لێداوە و دواتر پێم خستۆتە سەر کۆترێک کاتێک بە خێرایی دەگەڕامەوە بۆ فرۆکەکە.

خەیاڵم بە کێوی ڕادەکرد. دەمبینی هێڵەکانی ڤێت کۆنگ بە بیجامەی ڕەشەوە و سەربازانی سوپای ڤێتنامی باکوور بە جلوبەرگی خاکییەوە کە لە کێڵگەکانی برنجدا دەپەڕنەوە و لە هێلیکۆپتەرەکەمان نزیک دەبوونەوە. هەر ئەو کاتە بوو بیرم هاتەوە ئێمە بێ چەک بووین و نەمانتوانی بەرگری لە خۆمان بکەین. ئەو ژنە بچووکە کە ددانی سووری هەبوو ڕاستی دەکرد: ئێمە گەمژە بووین.

هەستێکی نوقمبوون

سوپاس بۆ خوا هیچ ڤێت کۆنگ و NVAنەبوون. سەرۆکی تیمەکەمان بوو ترس و دڵەراوکێ چونکە هێلیکۆپتەرەکەمان نوقم بوو. ئەو کێڵگە چیمەنتۆییەی کە لەسەری وەستابووم، برنجێکی کۆن بوو.

بەهۆی کێشی بزوێنەر و موشەک و دۆشکە و تەقەمەنی فڕۆکەکە بەرەو دواوە جێگیر دەبوو و بە هێواشی نوقم دەبوو، ڕۆتۆری کلک نزیک بوو دەست لە قوڕەکە بدات. دەبوو یەکسەر بزوێنەرەکە ئیش پێبکەین یان بە هیچ شێوەیەک ئیش نەکەین.

سەرۆکی تیمەکەمان بچوکترین و سووکترین بوو لە ئێمە سێ کەس، بۆیە ئەو لەسەر کورسی فڕۆکەوانەکە دانیشت بۆ ئەوەی بزوێنەرەکە ئیشپێبکات، لە کاتێکدا ئێمە دوو فڕۆکەوانەکە شانەکانمان دەخستە ژێر بوومی کلکەوە بۆ ئەوەی ڕۆتۆری کلک بەر زەوی نەدات.

دەستپێکردنەکە بێ کەموکوڕی بوو چونکە ڕۆتۆری سەرەکی دەستی کرد بە سوڕانەوە بە هێواشی. هەر کە تیغەکانی ڕۆتۆر بە خێرایی تەواو بوون، سەرۆکی تیمەکە دەستی کرد بە لەرزین بە هێلیکۆپتەرەکە بۆ پێش و دواوە، هێواش هێواش کار دەکات و خلیسکێنەکانی بەرز دەکاتەوە بەبێ ئەوەی لە قوڕە چەسپاوەکە بێت، کاتێک من و تێد هاوارمان دەکرد و هاوارمان دەکرد، ئاگادارمان دەکردەوە ئەگەر ئێستا -ڕۆتۆری کلکی خولاوە زۆر نزیک لە قوڕەکە نوقم بووە.

هەموو شتێک بەپێی پلان دەڕۆیشت تا فڕۆکەکە ڕزگاری بوو و کەوتە پەرینەوە. یەکسەر قوڕی بۆگەن و چەقەڵ دەستی کرد بە فڕین لە هەموو شوێنێک، من و تێدی بە چەقۆی ناشرین داپۆشی کە عەزییە سەوزەکانی فڕین و دەموچاو و قژمان قاوەیی تۆخی کرد.

من سەرکەوتمە سەر کورسی فڕۆکەوانە بەتاڵەکە، کۆنترۆڵی فڕۆکەکەم کرد و تێد سەرکەوتە سەر کورسی فڕۆکەوانەکەی تر، جێگەی سەرۆکی تیمی فڕۆکەوانی گرتەوە، کە دواتر سەرکەوت بۆ پشتەوە بۆ ئەوەی یەکێک لە دۆشکەکان بەڕێوەببات.

گەشتێکی دوور و درێژ و بێدەنگ بوو بۆ گەڕانەوە بۆ لای هەڵگرەکە. من و تێد هیچمان نەوت بۆ یەکتر، سەرۆکی تیمی فڕۆکەوانیش نەیدەوێرا بپرسین ئایا زێرمان هەیە؟

لە نیشتنەوەی کەشتی هەڵگرەکەدا، هێزەکانی دەریایی و دەریاوانەکان لە دەوری هێلیکۆپتەرە قوڕدارەکەمان کۆبوونەوە. دوای ئەوەی فڕۆکەکە کوژایەوە و بە سەقفی فڕینەکەوە بەسترایەوە، من و تێد لە فڕۆکەکە دەرچوین. ئێستا دەریاوانەکان و مارینیەکان چاویان لە من و تێد بوو، کە بە قوڕێکی زیاتر داپۆشرابووین

لە فرۆکەکانمان. بە پەرینەوە لە سەکۆی فرۆکەکە، بەرەو دوشەکان و ژوورەکانمان، تەنها شتێک کە بەو کەسانەمان گوت کە چاویان لێمان بوو، ئەوە بوو کە "مەپرسن."

فێربوون لە هەڵەکانەوە

باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژار بۆ یەکەمجار لە ساڵی ١٩٩٧بڵاوکرایەوە. باوکی دەوڵەمەند...
پیاوێک کە خوێندنی فەرمی زۆر کەمی هەبووە. باوکی هەژار- باوکی ڕاستەقینەم- نابغەیەکی ئەکادیمی بوو، بە بڕوانامەی
بەکالۆریۆس لە...
تەنها دوو ساڵ، کاری پۆست گریجوەی لە زانکۆی ستانفۆرد، زانکۆی شیکاگۆ و زانکۆی نۆرس وێستەرن ئەنجامداوە، و لە کۆتاییدا
دکتۆرای لە پەروەردەدا بەدەستهێناوە. لەو کاتەی لە قوتابخانە بووم، باوکم سەرپەرشتیاری پەروەردە بوو بۆ ویلایەتی هاوایی.

من لەم کاتەدا باسی دوو باوکم دەکەم چونکە هەردوو باوکم کۆم-
زۆر پێچەوانەی فەلسەفەکانن کاتێک باس لە چۆنیەتی فێربوونمان دەکرا.

باوکە هەژارەکەم پێی وابوو هەڵەکان بەو مانایە دێت کە مرۆڤ گەمژەیە.
لەبیرکردنی وەڵامە "ڕاستەکان" پێوەرێکی ڕاستەقینەی زیرەکی بوو.

فەلسەفەی باوکە دەوڵەمەندەکەم ئەوە بوو کە هەڵەکان بریتی بوون لە چۆنیەتی فێربوونی مرۆڤەکان.
زۆرجار دەیگوت، "ناتوانیت بە خوێندنەوەی کتێبێک ببیتە یاریزانێکی گۆڵفی پاڵەوان.
دەبێت هەڵەی زۆر بکەیت پێش ئەوەی ببیتە یاریزانێکی ڕاستەقینەی گۆڵف. بۆ بوون بە کەسێکی دەوڵەمەندی ڕاستەقینەش
هەمان شت ڕاستە".

بەو پێیەی من هەرگیز نابغەی ئەکادیمی نەبووم، بەشداری فەلسەفەی باوکە دەوڵەمەندەکەم دەکەم سەبارەت بە
فێربوونی ڕاستەقینە.

ساختە vsڕیاڵ

ئەم کتێبە باس لە پارەی ساختە و مامۆستای ساختە و سەروەت و سامانی ساختە دەکات. ئەمە
هەروەها کتێب باس لە پارەی ڕاستەقینە و مامۆستای ڕاستەقینە و سەروەت و سامانی ڕاستەقینە دەکات.

پارەی ساختە
کاتێک سەرۆک نیکسۆن دۆلاری ئەمریکی لە ستانداردی زێڕین لابرد،
دۆلاری ئەمریکی بوو بە پارەی ساختە.

پێناسەی پارەی ساختە: پارەی ساختە دەوڵەمەندەکان دەوڵەمەندتر دەکات، بەڵام هەژار و چینی ناوەڕاست هەژارتر دەکات.

مامۆستای ساختە

لە قوتابخانە بۆم دەرکەوت زۆرێک لە مامۆستاکانم مامۆستای ساختەن.
بە سادەیی بڵێین، ئەوان ئەوەی فێریان دەکرد، پراکتیزەیان نەدەکرد.

لە قوتابخانە زۆر مامۆستای ساختەم هەبوو. کاتێک گەیشتمە قوتابخانەی فرینی هێزی دەریایی ئەمریکا، هەموو مامۆستاکانم مامۆستای ڕاستەقینە بوون. هەموو ڕاهێنەرانی فرینەکەم دەیانتوانی بفرن.

سەروەت و سامانی ساختە

ملیۆنان کەس وەبەرهێنان لە سەروەت و سامانی ساختە دەکەن. وەک لە کتێبی باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژاردا نووسیومە ، پێناسەی سەرمایە شتێکە کە پارە دەخاتە گیرفانتەوە. بۆ زۆربەی خەڵک "سەروەت و سامان"یان پارە لە گیرفانی خۆیان وەردەگرن . هەموو مووچەیەک، پارەیەک لە ڕێگەی بەرنامەکانی پاشەکەوتی خانەنشینی وەک 401(k)s، IRAs، یان خانەنشینی حکومەتەوە دەردێت و دەنێردرێت بۆ وۆڵ ستریت.

ملیۆنان کەس بۆ ساڵانێک "پاشکەوت بۆ خانەنشینی دەکەن"، بەو هیوایەی پارەکانیان چەند هێندە بگەڕێتەوە.
ملیۆنان کەسی هاوتەمەنی من کە بەیبی بوومەرەکانن، بەم زووانە بۆیان دەردەکەوێت کە پارەی پێویستیان نییە بۆ ئەوەی بتوانن خۆیان بژێینن دوای خانەنشین بوون. ئەوەش لەبەر ئەوەیە کە ئەو پارەیەی لە مووچەکانیان دەرهێنرا، دەچووە سەر سەروەت و سامانی ساختە، دەوڵەمەندەکانی دەوڵەمەندتر دەکرد- و جانتاکەیان بەجێهێشت.

مامۆستای ڕاستەقینە

من بەختەوەر بووم کە چەندین مامۆستای ڕاستەقینەی گەورەم هەبووە، مامۆستای وەک باوکی دەوڵەمەندم. هەر کاتێک بمەوێت شتێک فێر بم، یەکەم کاری من دۆزینەوەی مامۆستایەکی ڕاستەقینە، کەسێک کە ئەو شتانەی فێری دەکەن پراکتیزە بکات، ڕۆژانە ئەنجامی بدات و سەرکەوتوو بێت لەو کارەی کە دەیکات.

ئەو ژنە بچووکە ڤێتنامییە یەکێکی دیکە بوو لە مامۆستا ڕاستەقینەکانم.
تەنها لە چەند خولەکێکدا نەک هەر فێری کردم کە چ گەمژەیەکم، بەڵکو ئیلهامبەخش بوو بۆ ئەوەی زیاتر بزانم- نەک تەنها دەربارەی زێڕ بەڵکو دەربارەی ئەو بابەتە نهێنی و ئەفسوناوی و گرنگەی کە بە پارە ناسراوە، بابەتێک کە تێیدا فێر نەکراوە قوتابخانە.

خاوەندارێتی زێڕ نایاسایی بوو

دوای ئەوەی من و تێد لە قورەکە خۆمان شۆرد، گەڕاینەوە ژووری ئامادەیی فڕۆکەوانەکان بۆ هەندێک پێکەنینێکی شایستە.

فەرماندەمان هەڕەشەی پەروەردەکردنی کردین
لەسەر تۆمەتەکان. ئەفسەری ئۆپەراسیۆنەکان هەڕەشەی ئەوەی لێکردین کە کۆپتەرەکەمان لەبەردەم هەمووواندا بشۆین. بەڵام ئەوە ئەفسەری چەک بوو کە سەرنجی منی بەدەستهێنا. وتی: ئەگەر ئەو زێڕەت بۆ ناو کەشتییەکە هێنابایە، دەستگیر دەکرایت.

"چی? بۆچی دەستگیر دەکراین؟"

"چونکە نایاساییە ئەمریکییەکان خاوەنی زێڕ بن".

"بۆچی نایاساییە؟" تێد پرسی.

ئەفسەری چەک نەیزانی. وە ڕووداوەکە وەلا نرا.
ئاخر شەڕێک هەبوو بۆ شەڕکردن، ئێمەش ئەرکی گرنگترمان هەبوو بۆ ئەوەی بەیانیان بفڕین. کۆبوونەوەکە کۆتایی هات و هەمووومان چووینە نانخواردن.

بەڵام پرسیارێکی نوێم لە مێشکمدا بوو: بۆچی بۆ ئەمریکا نایاسایی بوو-
icansبۆ ئەوەی ببێتە خاوەنی زێڕ؟

ئەو پرسیارە وای لێکردم بەردەوام بم لە خوێندنی دارایی بەردەوام و بەدوای وەڵامی خۆمدا بگەڕێم.

منیش وەک باوکی دەوڵەمەندم لە هەڵەکانم فێر دەبووم.

لە ساڵی ١٩٣٣سەرۆک فرانکلین دیلانۆ ڕۆزفێڵت خاوەندارێتی زێڕی ئەمریکییەکان نایاسایی کرد. بۆیە، وەک زۆربەی ئەمریکییەکان، من و تێد زەرەنگەری زێڕینمان نەبینیبوو- بەڵام هەرگیز دراوی زێڕینمان نەبینیبوو، زۆر کەمتر لە چەقۆی زێڕین. تاکە پارەیەک کە دەمانزانی دۆلاری ئەمریکی کاغەزی و دراوی ئالۆوی کانزا بوو نەک زێڕی ڕاستەقینە

یان دراوی زیوی ڕاستەقینە.

ئەمڕۆ زۆربەی خەڵک تەنها پارەی ساختە دەزانن.

پارەی کۆن و پارەی مۆدێرن

بە درێژایی مێژوو "پارە" زۆر شتی جیاواز بووە. دووشەممە-
eyشێوەی توێکڵی دەریا و دەنکۆڵەی ڕەنگاوڕەنگ و پەڕ و ئاژەڵی زیندوو و بەردی گەورەی وەرگرتووە.

ئەمڕۆ سێ جۆر پارەی مۆدێرن هەیە. ئەوان:

.1پارەی خودا: زێڕ و زیو

.2پارەی حکومەت: دۆلار و یۆرۆ و پێسۆ و هتد.

.3پارەی خەڵک: بیتکۆین، ئیتیریم، زیپکۆین و هتد.

ئەو پرسیارانەی ئەم کتێبە هەوڵی وەڵامدانەوە دەدات بریتین لە، کام پارە ڕاستەقینە یان ساختە، کام مامۆستا ڕاستەقینە یان ساختە، و چ سەروەت و سامانێک ڕاستەقینە یان ساختە.

پرسیارەکانتان ... وەڵامەکانی ڕۆبێرت

*بۆ یەکەمجار کەی بیرت لە کڕینی زێڕ کردەوە؟ وە چی بوو تۆ پلان؟

باربارا ئی. -کەنەدا

وەڵام: لە ساڵی ١٩٧٢، ئەو ساڵەی دەستم کرد بە کڕینی زێڕ، بیرم لە داهاتوو نەدەکردەوە. تەنها کنجکاو بووم. تەنها کنجکاو بووم لە پەیوەندی زێڕ بە دۆلاری ئەمریکی.

لە ساڵی ١٩٧٢دا بە گەمژەییەوە پێم وابوو دەتوانم زێڕ بە نرخێکی داشکاندراو بکڕم چونکە لە پشت هێڵەکانی دوژمنەوە بووم. تا زیاتر زانیاریم لەسەر زێڕ و دۆلاری ئەمریکی و پارەی ساختە هەبوو، زیاتر کنجکاو بووم.

لە ساڵی ١٩٨٣ کتێبی Grunch of Giantsی باکی فۆلەرم خوێندەوە و قەبارە و مەودای دزینی پارەی نهێنییەوە جیهانی ڕوونتر بووەوە. لە ساڵی ٢٠٠٨دا دزینی پارە لە ژێر کۆنترۆڵ دەرچوو کاتێک بانکە ناوەندییەکانی جیهان تریلیۆن دۆلاریان چاپکرد- بە ناوی ڕزگارکردنی ئابووری جیهانی. بانکە ناوەندییەکان خۆیان پاشەکەوت دەکرد و "ئێمەی خەڵک" پارەمان بۆ دەدا.

لە بەشی سێیەمی ئەم کتێبەدا بۆت دەردەکەوێت کە ئەم دزییە نهێنییە ئەمڕۆ چەندە ترسناک و گشتگیرە و بۆچی ئەم دزییە نهێنییەی کە لە ژێر کۆنترۆڵ دەرچووە، خەمی داهاتووی لێکەوتووەتەوە.

*بۆچی ئەوەندە قورسە خەڵک متمانە بە کۆمپانیایەکی دەستپێشخەر بکەن؟

مۆمۆ س. -نەیجیریا

وەڵام: بیرۆکەکان یەک دینارن بۆ دەیان. ملیۆنان کەس بیرۆکەی ملیۆن دۆلاریان هەیە بۆ بەرهەمێک یان بزنسێکی نوێ.

بەبێ پەروەردەی دارایی ڕاستەقینە، زۆر کەم کەس دەزانن بیرۆکەیەکی ملیۆن دۆلاری وەربگرن و بیکەن بە ملیۆن دۆلار. هەر بۆیە زۆربەی خەڵک متمانەیان بە کۆمپانیا دەستپێشخەرەکان نییە.

*ئەگەر هەموو سامانەکەم بە پارەی فیاتەوە بگرم ئایا ڕۆژێک دێت هەمووی لەدەست دەدەم؟
نوح دبلیو —ئەمریکا

وەڵام: بەڵێ، هەمووی لەدەست دەدەیت. ئەگەر مێژوو ڕێنماییە نەک یەک دراوی فیات
تا ئێستا لە ژیاندا ماوەتەوە.

پارەی ساختە بەهای خۆی هەڵناگرێت. ئایا دەکرێت دۆلاری ئەمریکی یەکەم پارەی ساختە بێت لە مێژوودا کە بۆ هەمیشە بمێنێتەوە؟ بەڵێ، بەڵام گرەوم لەسەر نەدەکرد.

*کاتێک نیکسۆن دۆلاری لە ستانداردی زێڕ لابرد، چۆن توانیان نرخی یەکجارەکی زێڕ دیاری بکەن؟

تێسا هـ. -پیرۆ

وەڵام: لە ڕووی تیۆریەوە نرخی زێڕ لە لایەن بازاڕە ئازادە نێودەوڵەتییەکانەوە دیاری دەکرێت. بەڵام ئەوە تەنها لە ڕووی تیۆریەوەیە. ئەمرۆ دەستکاری نرخی زێڕ دەکرێت، هەروەک چۆن زۆربەی سەروەت و سامانە داراییەکان.

لە بەشی سێیەمی ئەم کتێبەدا وردتر دەچمە سەر ئەوەی کە چۆن دەستکاری نرخی زێڕ دەکرێت و بۆچی دەستکاری دەکرێت و بۆچی دەستکاری دەکرێت
ilationاناتوانێت زۆر زیاتر بەردەوام بێت.

*بۆچی ئەمریکییەکان خاوەندارێتی زێڕ بن نایاسایی بوو؟ عەقڵ چی کرد
ئەوان دەدەن بە گەلی ئەمریکا؟
گۆردۆن پ. -ئەمریکا

ئە: بانکی ناوەندی ئەمریکا و گرانچ و حکومەتی ئەمریکا دەیانویست کۆنترۆڵی پارە و هەزاران بانکی بچووکتر بکەن- بانکە بچووکەکان کە کێبڕکێیان لەگەڵ بانکە گەورەکان و بانکی ناوەندی ئەمریکادا دەکرد.

نەک ئەوەندە زۆر لەمەوبەر ٢٠بانکی گەورەتر هەبوون. ئەمرۆ تەنها چوار بانکی "زۆر گەورە بۆ شکستهێنان" هەن. ئێستا هەمووان لەناو سیستەمێکی بانکی بچووکتردا گیریان خواردووە. زۆر کەس گومانیان هەیە کە هەبوونی
ئابووری ئەمریکا فێڵ
لەلایەن چەند بانکێکی گەورەوە کۆنترۆڵ دەکرێت و بانکی ناوەندی ئەمریکا بۆ ماوەیەکی زۆر پلانەکە بووە.

*ژنە ڤێتنامییەکە چۆن نرخی زێڕی زانی ئەگەر هەبێت ئینتەرنێت نەبوو؟

ئەنتۆنی ئۆ. –ئوستراليا

وەڵام: ئەو ژنە زێڕفرۆشێکی پیشەگەر بوو. پیشەگەرەکان دەبێت بزانن...
نرخی بەرهەمەکانیان. من وا گریمانە دەکەم کە ئەو تەلەفۆن، شەپۆلی کورت، ڕادیۆ، ڕۆژنامە، بریکارەکانی دیکە و خاوەن کانەکەی وەک سەرچاوە و وەک ڕێگەیەک بۆ مانەوە لە پەیوەندیدا لەگەڵ بازاڕە جیهانییەکان هەبووە.

پرسیارێکی پەیوەندیدارتر ئەوەیە: چەند لە هاوڕێکانت دەزانن ئەمڕۆ نرخی سپۆتی زێڕ چییە؟ چەندیان ئارەزووی زێڕیان هەیە؟

بەش
دوو

مامۆستای ساختە

کاتێک تەمەنم نۆ ساڵ بوو

پرسیارم لە باوکە هەژارەکەم کرد کە بەرپرسی پەروەردە بوو

بۆ دوورگەی هاوایی،

کاتێک فێری پارە دەبووم.

وەڵامەکەی:

-ئێمە لە قوتابخانە وانە بە پارە ناڵێینەوە.

ئەوە بوو بە دوای مامۆستایەکی راستەقینەدا چووم.

-ئار تی کەی

پێشەکی

بەشی دووەم

چی وایکرد ئەو سێ دانایە ژیر بن؟

چی مامۆستا دەکاتە ڕاستەقینە؟

مامۆستا و دایک و باوک چۆن فێری پارەتان دەکەن لە کاتێکدا قوتابخانەکانمان فێری پارەیان نەکردوون؟

-RTK

پێشەکی بەشی دووەم

مامۆستای ساختە

چیرۆکی باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژار چیرۆکێکە دەربارەی دوو مامۆستا- دوو مامۆستای گەورە.

باوکی ڕاستەقینەم نوخبەیەکی ئەکادیمی بوو زۆر هاوشێوەی دکتۆر فۆلەر کە لە زانکۆی هارڤارد خوێندوویەتی و ستیف بریل کە لە زانکۆی یێڵ دەرچووە. باوکم، باوکە هەژارەکەم، خوێندکارێکی ڕاستەوی A بوو لە قۆناغی ئامادەیی و پۆلەکەی ڤالێدیکتۆریان. پرۆگرامی چوار ساڵەی بەکالۆریۆسی تەواو کردووە، لە ماوەی دوو ساڵدا بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە زانکۆی هاوایی تەواو کردووە. پاشان بۆ خوێندنی پێشکەوتوو چووە زانکۆی ستانفۆرد و زانکۆی شیکاگۆ و زانکۆی نۆرس وێستەرن، لە کۆتاییدا دکتۆرای لە بواری پەروەردەدا بەدەستهێنا.

باوکی دەوڵەمەندم هەرگیز قۆناغی ئامادەیی تەواو نەکردووە. باوکی لە تەمەنی ١٣ساڵیدا کۆچی دوایی کرد، ئەویش دەستی بەسەر کاروباری خێزانەکەیدا گرت. سەرەڕای نەبوونی خوێندنی فەرمی، بەڵام ئەو کارەی گەشەپێدا و بوو بە بەڕێوەبردنی هۆتێل و چێشتخانەیەک لە سەرانسەری ویلایەتەکەدا.

لە ساڵانی شەستەکاندا باوکی دەوڵەمەند هەنگاوێکی بوێرانەی نا و هۆتێلێکی بچووکی لە کەناری وایکیکی کری. بە بەکارهێنانی ئەو هۆتێلە وەک بنکەی کارەکانی، دەستی کرد بە کۆکردنەوەی پارچە بچووکەکانی موڵکی کەنار دەریاکان کە تەنیشت هۆتێلەکەی بوون.

ئەمڕۆ کاتێک سەیری هایات ڕیجێنسی دەکەم لە کەناری وایکیکی، دەزانم کە ئەوە باوکی دەوڵەمەند بوو کە دەستی بە بچووک کرد و "کۆکردنەوەی" پارچە بچووکەکانی...

زەوی کەنار دەریاکان بۆ ناو ئەو زەوییە گەورەیەی کە ئەمڕۆ هایات ڕیجێنسی لەسەری دانیشتووە.

لە ساڵی ٢٠١٦ تەواوی موڵکەکە بە ٧٥٦ ملیۆن دۆلار فرۆشرا.

چیرۆکی باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژار

چیرۆکی باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژار لە ساڵی ١٩٥٦ دەست پێدەکات، ئەو کاتە تەمەنم نۆ ساڵ بوو و لە پۆلی چوارەمدا بووم. من لە شارۆچکەی کێڵگەی شەکر لە هیلۆ لە هاوایی گەورە بووم، شارۆچکەیەکی جوان و دوور و دوور لە گڵۆپە درەوشاوەکانی کەناری وایکیکی. خێزانەکەمان لە هۆنۆلولووە ڕوویان لە هیلۆ کردبوو کاتێک من تەمەنم حەوت ساڵ بوو. کاتێک تەمەنم نۆ ساڵ بوو، لە لایەکی هیلۆوە چووینە دیوەکەی تری شارەکە. لە تەمەنی نۆ ساڵیدا لەگەڵ هاوپۆلە نوێیەکانم لە قوتابخانەیەکی نوێ بووم.

یەکەم شت کە تێبینیم کرد لەبارەی هاوپۆلە نوێیەکانمەوە ئەوە بوو دەوڵەمەند بوون. زۆربەیان haole بوون، وشەیەکی هاواییە کە زۆرجار بۆ وەسفکردنی کەسانی سپی پێست بەکاردێت. باقیەکەی تر ئاسیایی-ئەمریکی بوون، وەک من. زۆربەی هاوپۆلە "سپی پێستەکانم" منداڵی خاوەن کێڵگە شەکرەکان و بازرگانییەکانی وەک فرۆشگای ئۆتۆمبێل و کۆمپانیای پاککردنەوەی گۆشت و دوو گەورەترین دوکانی خواردن و بانکەکان بوون. ئاسیا-ئەمریکییەکان منداڵی پزیشک و پارێزەر بوون. من منداڵی مامۆستایەکی قوتابخانە بووم.

هاوپۆلەکانم زۆر باش بوون. دۆستانە و پێشوازییان لێکردین. دەمزانی ئەوان لە من دەوڵەمەندترن چونکە زۆربەیان پاسکیلێکی نوێیان هەبوو، لە ماڵە گەورەکاندا لە دوورگەیەکی تایبەتدا دەژیان، دایک و باوکیان سەر بە...

یانەی یەختەکان و یانەی لادێ، و ماڵی پشوویان هەبوو یان لە کەنار دەریا یان لە مەڕدارخانەکانیان لە شاخەکاندا.

پاسکیلێکی بەکارهاتووم هەبوو کە باوکم بە ٥ دۆلار کڕیبووی. من نەمدەزانی یانەی یەخت یان یانەی وڵات چییە. بەزاندنی پردەکە بۆ ئەو دوورگەیە تایبەتەی کە زۆرێک لە هاوپۆلەکانی هاولەم تێیدا دەژیا، وەک ئەوە وابوو کە پردێک ببرم بۆ جیهانێکی تر. باوەڕم بە قەبارەی ماڵەکان نەدەکرد. کاتێک بانگهێشت کرام بۆ "ماڵە دووەمەکانیان"، باوەڕم بە جوانی ماڵە کەنار دەریاکان و ماڵەکانی سەر ڕەنجەکانیان نەدەکرد.

خێزانەکەمان لە خانوویەکی کۆنتردا دەژیا کە بە کرێمان گرتبوو، دوو بلۆک لە قوتابخانە نوێیەکەمەوە دوورە، لە تەنیشت کتێبخانەی هیلۆ. ئەو زەویەی ماڵەکەمان لەسەر دروست کراوە ئەمڕۆ جێگای وەستانی ئۆتۆمبێلە.

هەرگیز هەستم بە هەژاری نەکردبوو، تا چوومە قوتابخانەیەک لەگەڵ منداڵە دەوڵەمەندەکان.
هەر بۆیە، کە تەمەنم نۆ ساڵ بوو، دەستم بەرزکردەوە و لە مامۆستاکەمم پرسی: کەی فێری پارە دەبین؟

مامۆستاکەم کە ژنێکی گەورەتر بوو کە نزیک بوو لە خانەنشینی، گیر بوو و سەری لێ شێوا، بۆ ماوەیەک لکەلکە بوو، پاشان دواجار وەڵامی دایەوە: "ئێمە لە قوتابخانە وانە بە پارە نالێینەوە."

لە وەڵامەکەیدا زیاتر لە قسەکانیدا هەبوو. ئەوە تۆنەکە بوو،
وزەی پشت قسەکانی کە پەیامەکەی دەگەیاند. بۆ ساتێک هەستم کرد کە گەڕامەوە بۆ قوتابخانەی یەکشەممە. هەستم کرد مامۆستاکەم بەڕاستی دەڵێت: "ئایا نازانیت کە 'خۆشەویستی پارە ڕەگی هەموو خراپەیەک' و 'پارە قازانجی پیسە'؟"

لە قوتابخانەی یەکشەممەدا فێرکرام کە قازانجی پیس وەسوەسەیەکی داراییە لەلایەن شەیتانەوە.

لە وەڵامەکەی ڕازی نەبووم، دیسان پرسیم: کەی فێری پارە دەبین؟

هێشتا کەمێک تووشی شڵەژان بوو، وتی: برۆ لە باوکت بپرسە بۆچی نایکەین
لە قوتابخانە پارە فێر بکە. ئاخر ئەو بەرپرسی پەروەردەیە".

وەڵامی باوکی هەژار

باوکم تەنها پێکەنی کاتێک باسی ناڕەحەتییەکانی ناو پۆلم بۆ کرد.
زەردەخەنەی دەکرد کە وتی کوڕم هەرگیز پرسیار لە مامۆستایەک مەکە
پرسیارێک کە ناتوانێت وەڵامی بداتەوە. مامۆستا دەبێت هەموو وەڵامەکان بزانێت.
ئەوان ڕاهێنراو نین کە بڵێن 'نازانم'. تۆ شەرمەزارت کرد".

-بەڵام بۆچی هیچ لەبارەی پارەوە نازانێت؟ پرسیم.
"چونکە مامۆستایان پێویست ناکات هیچ لەبارەی پارەوە بزانن".
-بۆچی ئەوە؟

ئاماژەی بەوەشکردووە، "چونکە مامۆستایان ئاسایشی کاریان هەیە. ناتوانرێت لە کارەکانیان دووربخرێنەوە- تەنانەت ئەگەر مامۆستای خراپیش بن. مامۆستایان خانەنشینی خانەنشینی حکومەت و چاودێری تەندروستییان هەیە. هەر بۆیە پێویست ناکات هیچ لەبارەی پارەوە بزانن.
وە لە هەمووی خۆشتر ئەوەیە کە مامۆستایان هەموو پشوو و هاوینەکان پشوویان هەیە- بە مووچە."

هێشتا سەرم لێ شێوا، پرسیم: بەڵام بۆچی باوکە؟ ئایا هەموومان پارە بەکارناهێنین؟"
منیش بەم قسەیە بەدوای ئەو دوو پرسیارەدا ڕۆیشتم: "تەنها دەمەوێت بزانم بۆچی هاوپۆلەکانم دەوڵەمەندن، ئێمەش بۆچی دەوڵەمەند نین."
باوکم کەمێک بە جددیتر وەڵامی دایەوە: "کوڕم، تۆ بیسبۆڵت خۆشدەوێت؟
تۆ نا؟"

"بەڵێ. من بیسبۆڵم خۆشدەوێت".

-ئایا پرسیار لە مامۆستاکەت دەکەیت دەربارەی یاری بیسبۆڵ؟

"نەخێر. ئەو هیچ لەبارەی بیسبۆڵەوە نازانێت".

-وە ئەویش هیچ لەبارەی یاری پارە نازانێت.

-بەڵام بۆچی نا؟ منیش پێداگریم کرد. -بۆچی هاوپۆلەکانم لە ئێمە پارەیان زیاترە؟ ئایا نابێت فێری پارەم بکات، تا وەک هاوپۆلەکانم دەوڵەمەند بم؟"

باوکم سەری لەقاند و وەڵامی دایەوە: "تۆ زۆر حەزت لە ماسیگرتنە، نەخێر؟"

"بەڵێ."

-ئایا لە مامۆستاکەت دەپرسیت کە لە کوێ ماسی بگرێت؟

منیش وەڵامم دایەوە: نەخێر.

-وە هیچ لەبارەی پارەوە نازانێت. باوکم وتی: ئەگەر دەتەوێت لە قوتابخانە تێپەریت، پرسیار لە مامۆستاکەت مەکە لەسەر ئەو بابەتانەی کە هیچیان لەبارەیەوە نازانن. ئەگەر لە پۆلی بیرکاریدایت، پرسیاری بیرکاری مامۆستاکەت بکە. ئەگەر لە پۆلی زانستیت، پرسیاری زانستی مامۆستای زانستەکەت بکە. ئەگەر ئەوە بکەیت لە قوتابخانەدا ئاستێکی باشت دەبێت. ئەگەر مامۆستاکانت گەمژە دەربکەون، ئەوا گەمژە دەردەکەون".

هۆکاری ڕاستەقینەی ئەوەی کە لە قوتابخانە فێری پارە نەبین

پاشان باوکم وتی، هۆکاری سەرەکی کە پارە لە قوتابخانەدا ناخوێندرێت
لەبەر ئەوەیە کە مامۆستایان تەنها ئەو شتانە دەتوانن فێری بکەن کە حکومەت ڕێگەی پێدەدات فێری بکەین”.

“ئەوەی حکومەت پێت دەڵێت فێری دەکەیت فێری دەکەیت؟” باوەڕم بەو شتانە نەدەکرد کە دەیبیستم.

باوکم سەری لە سەری خۆی دانا و وتی: “تەنانەت وەک سەرپەرشتیاری پەروەردە، کۆنترۆڵی کەمم هەیە لەسەر
ئەوەی لە قوتابخانەدا دەوترێتەوە.”

-کەواتە چۆن فێری پارە بم؟ پرسیم.

باوکم جارێکی تر پێکەنی. وە، دوای وەستان بۆ ئەوەی ساتێک بیربکاتەوە، پێشنیاری کرد، “بۆچی لەگەڵ باوکی
مایک قسە ناکەیت؟”

مایک باشترین هاوڕێم بوو. “بۆچی باوکی مایک؟” پرسیم.
“چونکە ئەو کەسێکی خاوەنکارە.”
“کارگێڕ چییە؟” پرسیم.
باوکم وەڵامی دایەوە: کەسێک کە خاوەنی بزنسێکە. ئاماژەی بەوەشکردووە، “کارگێڕان
کاریان نییە. کاری خاوەنکار دروستکردنی هەلی کارە”.

-وە تۆ چیت؟ ئایا تۆ خاوەنکار نیت؟ تۆ -hun
درێدەکانی مامۆستا کە بۆ ئێوە کاردەکەن”.

"ئەوە ڕاستە. بەڵام من سیستەمی قوتابخانەم دروست نەکردووە. منیش وەک هەموو مامۆستاکانی تر
فەرمانبەری حکومەتم. کارمەندان و خاوەنکارەکان کەسانی زۆر جیاوازن”.

"جیاوازی چییە؟" پرسیم. من تەمەنم نۆ ساڵ بوو و قسەکانی، ئەو جیاوازییەی کە لە نێوان ئەو دووانەدا دەیکرد،
بۆ من هیچ مانایەکی نەبوو. وشەی کارمەندم بیستبوو ، بەڵام هەرگیز وشەی کارگێڕم نەبیستبوو .

باوکی هەژار دڵخۆش بوو بۆ ئەوەی ڕوونی کردەوە. ئاماژەی بەوەشکردووە، “سیستەمی قوتابخانەکانمان
خەڵک ڕادەهێنێت بۆ ئەوەی ببنە کارمەند. پێویست ناکات کارمەندان دەربارەی پارە بزانن. هەر بۆیە خوێندنی دارایی
لە قوتابخانەکانماندا نییە”، وتیشی.

ئاماژەی بەوەشکردووە، "دەبێت خاوەنکارەکان لەبارەی پارەوە بزانن. ئەگەر خاوەنکارەکە لەبارەی پارەوە نەزانێت، فەرمانبەران کارەکانیان لەدەست دەدەن و زۆرجار خاوەنکارەکە لە کارەکەی دەردەچێت".

ئەوە ئەو وەڵامە بوو کە من بەدوایدا دەگەڕام. دەمزانی دەتوانم کارمەندێکی کارمەند بم. نەمدەزانی دەتوانم ببمە خاوەنکار یان نا. وە ئەگەر بمەوێت ببمە خاوەنکارێکی سەرکەوتوو، دەبوو دەربارەی پارە بزانم.

دوای چەند ڕۆژێک بە پاسکیلەکەم ڕۆیشتمە ماڵی مایک، لەوێ باوکی
ئۆفیسەکەی لە ماڵەکەی خۆیدا هەبوو، و پرسیاری ئەوەی کرد کە ئایا دەبێتە مامۆستام.

و بەم شێوەیە چیرۆکی باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژار چۆن و لە کوێ و کەی
دەستی پێکرد.

ئایا پەروەردە گرنگە؟

لەساڵانی شەستەکاندا، کاتێک منداڵ بووم لە هیلۆ لە هاوایی گەورە بووم، پەروەردە ئەوەندە گرنگ نەبوو. هیلۆ شارۆچکەیەکی کێڵگەی شەکر بوو. کارگەلێکی زۆر هەبوو کە مووچەی زۆریان هەبوو، تەنانەت بۆ ئەوانەی ئامادەییان تەواو نەکردبوو.
کێڵگەکە کرێیەکی زۆری بە شۆفێران دەدا
لە بارهەڵگرە گەورەکانی قەیسی، بەڕێوەبەرانی کرێنی مەیدانی زەبەلاح و بەڕێوەبەرانی ئامێری قورس لە کارگەی شەکردا.

لەسەرووی ئەوەشەوە، کێڵگەکان مووچەیەکیان بە کرێکاران دەدا بۆ هەتا هەتایە، ئەمەش بەو مانایە بوو کە پێویستیان بە پلانی خانەنشینی نەبوو. بە مووچەی ژیانەوە، کێ پێویستی بە خوێندنی دارایی بوو یان بڕوانامەی کۆلێژ؟ زۆرێک لە کرێکارانی کێڵگەکان پارەی زیاتریان دەستکەوت لە مامۆستایانی قوتابخانەکان.

کێڵگەکان خانووبەرەی کۆمپانیاکانیان دابین دەکرد، نەخۆشخانەی تایبەت بە خۆیان هەبوو، دامەزراوەی چاودێری تەندروستی، پزیشک و پەرستار. کێڵگەکان مووچەی باشیان بە کرێکارەکانیان دەدا، زۆر ئاگاداری ئەوان و خێزانەکانیان بوون... هەر بۆیە پەروەردەیەکی گەورە جەوهەری نەبوو.

ئەوە هەمووی لە ساڵی ١٩٩٤گۆڕا، ئەو ساڵەی دوا کێڵگە لە هاوایی داخرا. خاوەنەکانی کێڵگە شەکرەکانیان گواستەوە بۆ وڵاتانی کەم مووچە لە ئەمریکای باشوور و ئاسیا.

خاوەن ماڵەکان، دایک و باوکی هاوپۆلەکانم، دەوڵەمەندتر بوون، بەڵام کرێکارەکان هەژارتر بوون.

رێزگرتن لە مامۆستایەکی گەورە

لە شوباتی ٢٠١٨ گەڕامەوە بۆ هیلۆ بۆ کۆبوونەوەی ٦٠ساڵەی پۆلی پێنجەممان. بیهێنە بەرچاوت کە: گروپێک کە لە تەمەنی دەساڵیدا یەکتریان بینیبوو، هێشتا کۆبوونەوەی ئاسایی پۆلەکانیان ئەنجام دەدا.

هۆکاری یەکگرتنەوەمان لەبارەی پۆلەکەمانەوە نەبووە یان پۆلەکەمان-

هاوڕێیان، بەڵام بۆ ڕێزلێنان لە مامۆستای پۆلی پێنجەممان، کاک هارۆڵد ئیلی، یەکێک لە گەورەترین مامۆستاکانی ژیانمان.

ئەوە ئیلهامبەخشی کاک ئیلی بوو کە وای لێکردم دەستم بۆ خەونەکانم بگات،
هەرچەندە دوو جار لە ئینگلیزی ئامادەیی شکستم هێنا چونکە نەمتوانی بنووسم.
ئەگەر ئیلهامبەخشی سەرەتایی کاک ئیلی نەبوایە ڕەنگە وازم لە خوێندنی ئامادەیی هێنابا. ئەگەر ئیلهامبەخشی سەرەتایی ئەو نەبوایە، هەرگیز لە ئەکادیمیای دەریایی بازرگانی ئەمریکا وەرنەگیرا و بە کەشتی بە جیهاندا نەڕۆیشتم. لە پۆلی پۆلی پێنجەمی ئەودا بوو کە ئیلهامم وەرگرت بۆ شوێنکەوتنی ئەو گەڕانە گەورەکانی مێژووی مێژوو- کۆڵۆمبۆس، ماگێلان، کۆرتیس و کوک- و ڕێگایەک بگرمەبەر کە منی بردە ئەکادیمیاکە، قوتابخانەیەکی زۆر سەخت. خەونم ئەوە بوو کە بە کەشتی بچمە ناو تاهیتی، کە لە ساڵی ١٩٦٨دا کردم، لەکاتێکدا خوێندکار بووم لە ئەکادیمیاکە.

ئەمڕۆ زیاتر وەک نووسەرێک ناسراوم و بەردەوامم لە گەشتکردن بە جیهاندا، شوێنپێی گەڕێنەرە گەورەکان دەگرم.
هیچ کام لەوانە بەبێ ئیلهامبەخشی مامۆستایەکی گەورەی پۆلی پێنجەم ڕووی نەدەدا.

گرنگترین وانەی کاک ئیلی پۆلەکەمانی فێرکرد، وەستانەوە بوو
دوای کەوتنە خوارەوە و ئەوەش کەوتنە خوارەوە و وەستانمان بەهێزتر کرد. هەروەها فێری کردین هەرگیز ڕێگە نەدەین کەس خەونەکانمان بدزێت.

خۆشگوزەرانی ئەلیکترۆنی

لە ساڵی ٢٠١٨دا، لەکاتی بەشداریکردنم لەم کۆبوونەوەیەدا، کاتم هەبوو شتێک بکەم کە ساڵانێکە نەمکردبوو: سەرگەردانی لە شارۆچکەی هیلۆدا. لەوەتەی کێڵگەکان هاواییان بەجێهێشتووە، من لە هیلۆ نەبووم.

لە پەنجەرەی فرۆشگاکان لە هەموو شوێنێک، تابلۆکانم بینی کە پێشوازییان لە EBTدەکرد. ەکە
کورتکراوەی EBTکورتکراوەی گواستنەوەی پارەتییە ئەلیکترۆنیەکانە کە حکومەتێکە

سیستەمی ئاسوودەژیانی کە جێگەی مۆری خۆراکی کاغەزی گرتەوە. EBTسیستەمێکە کە ڕێگە بە وەرگرێک دەدات ڕێگە بە گواستنەوەی پارە بدات لە ئەژمێری حکومەتی فیدراڵی خۆیەوە بۆ فرۆشیارێکی تاکەکەسی بۆ ئەوەی پارەی بەرهەمەکانی وەرگیراو بدات. پرۆگرامی EBTلە ساڵی ٢٠٠٤ەوە لە هەر ٥٠ویلایەتەکەدا بەکاردەهێنرێت، هەروەها لە واشنتۆن دی سی، پورتوگال، دوورگەکانی ڤێرجینیا و گوام.

لە دوکانێکی بچووکی خواردن وەستام، پرسیارم لە فرۆشیارەکە کرد دەربارەی کارتی EBT.

وتی "زۆر کەس ناتوانن بەبێ EBTبژین" بەڵام کە، لە زۆربەی حاڵەتەکاندا، EBTبە تەنیا "بەس نەبوو بۆ ئەوەی خێزانێک لە مانگەکەدا تێپەڕێنێت."

لە درێژەی قسەکانیدا پێی وتم کە لە سەرەتای هەموو مانگێکدا کارتی EBTلە نیوەی شەودا بە شێوەیەکی ئەلیکترۆنی پڕدەکرێتەوە. وەرگران لە ئێوارەدا ڕیز دەگرن، و لە کاتژمێر ١٢:٠١بەیانی پەلە دەکەن، بۆ کرینی خواردن و پێداویستییەکان. لە زۆر ڕووەوە EBTڕەنگدانەوەی ئەمریکا و جیهانی ئەمڕۆیە.

بەستنەوەی ئەمە بە پەروەردەوە، ئەم پرسیارانە دەکات: ئایا گەڕانەوە بۆ قوتابخانە خەڵک لە EBTدادەبەزێنێت؟ ئایا گەڕانەوە بۆ قوتابخانە کارگەلێکی مووچە بەرز دەگەڕێنێتەوە؟

ملیۆنێک دۆلار قەرزدارە

ئەمەش بابەتێک لە ڕۆژنامەی وۆڵ ستریت جۆرناڵ، ی٢٥ئایاری :٢٠١٨

دراپەر، یوتا- مایک مێرو، پزیشکی ڕاستکردنەوەی ددانەکانی تەمەن ٣٧ساڵ، وەبەرهێنانێکی گەورەی لە خوێندنەکەیدا کرد. تا ڕۆژی پێنجشەممە 1,060,945.42دۆلار قەرزاری خوێندکاران بووە.

کاک مێرو مانگانە تەنها 1,589.97دۆلار دەدات- بەس نییە بۆ کۆف
erسوودەکە، بۆیە قەرزەکەی لە حەوت ساڵ لە زانکۆ
ltyلە باشووری کالیفۆرنیا ڕۆژانە بە ڕێژەی ١٣٠دۆلار گەشە دەکات. لە دوو دی
کادەکان، باڵانسی قەرزەکەی ٢ملیۆن دۆلار دەبێت.

ئەو و مێلیسا هاوسەرەکەی لەبەرامبەر بارگرانییەکەدا بێهێز بوون، لەبری ئەوە سەرنجیان لەسەر پەروەردەکردنی دوو کچەکەیان بووە. خاتوو مێرو وتی: "ئەگەر هەموو ڕۆژێک بیرت لەوە بکردایەتەوە، ئەوا تووشی تێکچوونی دەروونی دەبوویت."

پەروەردەی ساب پرایم

لە ساڵی ٢٠٠٨ ئابووری جیهان بەهۆی خانووبەرەی ساب پرایمەوە نزیک بوو لە دارمان
گرێبەستی خانووبەرە. لە ساڵی ٢٠٠٨، پرۆگرامی قەرزی پەروەردەی خێزانی فیدراڵی (FFEL) نەیتوانی پارە بە قەرز بدات بە
خوێندکاران بەهۆی دارمانی گرێبەستی خانووبەرەی ساب پرایم.

لە ساڵی ٢٠١٠ سەرۆک باراک ئۆباما FFELی لەناوبرد و داوای کرد هەموو قەرزە نوێیەکانی خوێندکاران "قەرزی ڕاستەوخۆ"
بن. قەرزدەرەکانی تایبەت دەست دەکەن بە پێشکەشکردنی قەرزی خوێندکاری تایبەت بە خوێندکاران بە شێوەیەکی سەربەخۆ لە
پرۆگرامەکانی حکومەت.

لە ساڵی ٢٠١٢دا قەرزی قەرزی خوێندکاران یەک تریلیۆن دۆلاری تێپەڕاند، هەروەها قەرزی کارتی بانکیی. لە ساڵی ٢٠١٨ەوە
قەرزی قەرزی خوێندکارانی فیدراڵی سەرمایەی ژمارە یەکە لە حکومەتی ئەمریکا.

بەو شێوەیەی کە من دەیبینم، ئەمریکا لە گرێبەستی خانووبەرەی ساب پرایم بۆ خەڵکی هەژارەوە ڕۆیشت بۆ خوێندنی
ساب پرایم بۆ خوێندکارە هەژارەکان. قەرزی خوێندنی ساب پرایم خراپترین قەرزە لە خراپترین قەرزەکان. بەلایەنی کەمەوە دەتوانرێت لە
ڕێگەی ئیفلاسەوە لە گرێبەستی خانووبەرەی ساب پرایم خۆش بێت. زۆربەی قەرزەکانی خوێندنی ساب پرایم هەرگیز ناتوانرێت لێیان
خۆش بێت.

ئایا هەرگیز قوتابخانەکان فێری پەروەردەی دارایی ڕاستەقینە دەکەن؟ بەبێ پەروەردەی دارایی ڕاستەقینە، پەروەردە
هەمیشە ساب‌پرایم دەبێت.

ئاوسان

لە بەشێکی پێشووتری ئەم کتێبەدا، لەبارەی هەڵاوسانەوە نووسیبووم. بەبێ هەڵاوسان، سیستەمی بانکی و پێشانگای
پارەی سیحراوی ماندراک و دزینی پارە لەلایەن گرانچەوە کار ناکەن.

چەند بیرخستنەوەیەک:

• بەبێ هەڵاوسان، ماندراک ناتوانێت ئەو پارەیە بداتەوە کە...
چاپ کرا.

• کاتێک هەڵاوسان هەبوو، خەڵک خێراتر خەرج دەکەن، دەترسن نرخەکان...
بەردەوام بە لە بەرزبوونەوە.

• ئەگەر دابەزینی هەڵاوسان ڕوویدا، خەڵک واز لە خەرجییەکان دێنن، چاوەڕێی کەمبوونەوەی دەکەن
نرخەکان.

•سیستەمی بانکی دەبێت هەڵاوسان، یان ئابووری بەرهەم بهێنێت
دەروخێت.

•هەڵاوسان لە چینی هەژار و ناوەند دەدزێت.

•ئەو کەسانەی کەمترین توانای هەڵاوسانیان هەیە زۆرترین پارە دەدەن
نرخ: بە ژیانی خۆیان پارە دەدەن.

ڕۆژنامەی نیویۆرک تایمز ئەم پارچەیەی لە ی٣٠حوزەیرانی ٢٠١٨بڵاوکردەوە:

سانفرانسیسکۆ ئەوەندە گرانە، دەتوانیت شەش فیگەر دروست بکەیت و...
هێشتا eB'داهاتی کەم'.

لە نوێترین نیشانەی تێچووی ژیانی فەلەکیدا لە بەشێک لە کالیفۆرنیا، ئێستا حکومەتی فیدراڵی خێزانێکی چوار کەسی کە داهاتیان دەگاتە ١١٧هەزار و ٤٠٠دۆلار وەک داهاتێکی کەم لە سێ پارێزگای دەوروبەری ناوچەی بەی پۆلێن دەکات. ...

ناوی "داهاتی کەم" ڕێگە بە خەڵک دەدات شایستەی af
خانووبەرەی گونجاو و چەندین بەرنامەی حکومەت. ...

تێکرای [ناوچەی سان فرانسیسکۆ] ماڵێک کە [خانوو
ing]هاوکاری تەنها 18,000دۆلار بەدەست دەهێنێت. ...

مامناوەندی نرخی خانووبەرە بۆ سەرووی یەک ملیۆن دۆلار بەرزبووەتەوە. ... دووەم بەرزترین ئاستی [کەم داهات] لە هۆنۆلولودایە. ...

ناوچەی شاری نیویۆرک کە خێزانێکی چوار کەسی کە داهاتیان تا ٨٣هەزار و ٤٥٠دۆلارە، وەک کەم داهات پۆلێن کراوە، لە پلەی ا٩دهاتە ناوەوە.

دیسانەوە ئەو پرسیارە بێزارکەرە: ئایا پەروەردەی زیاتر ئەم کێشەیە چارەسەر دەکات؟

زیاتر لە ڕۆژنامەی نیویۆرک تایمزەوە ...

ئەمە مانشێتەکە بوو:

وانەی سەرەتایی شەپۆلی شین؟ ئێستا هەموومان خەبات دەکەین

بابەتەکە بە چیرۆکی ئەسکەندەریە ئۆکاسیۆ کۆرتێز، بارتەندەرێکی تەمەن ٢٨ساڵ و سۆسیالیستی دیموکرات دەستپێدەکات، کە لە هەڵبژاردنی سەرەتایی دیموکراتەکاندا لە جۆزێف کرۆلی کە ماوەیەکی زۆرە لە پۆستەکەیدا بووە، بردەوە.

بابەتەکە لەسەر ئەوە بوو کە بۆچی سۆسیالیزم خەریکە ناوبانگێکی زۆری بەدەستهێناوە، و کتێبێکی نوێی بە ناوی Squeezedپەرەپێدا لەسەر ئەو هۆکارانەی کە ئەجێندایەکی سۆسیالیستی دەگوازنەوە.

چەقێنراو: بۆچی خێزانەکانمان توانای کرینی ئەمریکایان نییە
بەدواداچوون بۆ خراپبوونی بەختی چینی ناوەراست دەکات- ئەو مامۆستایانەی کە خۆیان بە کاری دووەم وەک شۆفێری ئۆبەر دەپارێزن؛ پرۆفیسۆرە یاریدەدەرە گەنجەکان لەسەر مۆری خۆراک؛ ئەو کەسە بێکارانەی تەمەن ٥٠ساڵە و ئاسۆیەکی کەمیان هەیە؛ پارێزەرە بچووکەکان دوورن لە رێرەوی هاوبەشی وۆڵ ستریت، قەرزی قەرزی خوێندکارانی قورسیان هەڵگرتووە، کە کارەکانیان لە ئێستاوە ئۆتۆمبێلە

جووت بوون.

وتارەکەی نیویۆرک تایمز لە درێژەی قسەکانیدا هاتووە؛

ئەگەر لە شوێنێکدا دەژیت کە بروانامەی ماستەر رێگە بە شێوازێکی ژیان نادات کە زۆر جیاواز دەربکەوێت لە شێوازی ژیانی کارمەندی ئۆفیس-
ئەگەر لە راستیدا ئەوە مانای ئەوە بێت کە تۆ لە ژوورێکدا رووناکی مانگ دەکەیت کە سووکایەتی پێدەکەیت و عدس دەخۆیت بۆ ژەمی ئێوارە لەناو ئەو Rubbermaid TakeAlongsکە لە ماڵەوە هێناوتە- لێرەوە دەردەکەوێت کە کەمتر بیر لە خۆت دەکەیتەوە وەک ئەندامێکی ئەو نوخبە ئیمتیازدارەی کە تۆ بۆی دەکەیت پێت وتوون تۆ سەر بە خۆتیت و زیاتر مەیلی ئەوەت هەیە پەیوەندی لەگەڵ فراوانبوونی ژمارەی ئەو کەسانەدا بدۆزیتەوە کە دیارتر ستەمیان لێدەکرێت، و بەو پێیە دەنگ بدە.

ئۆکاسیۆ-کۆرتێز لەسەر پلاتفۆرمی مێدیکەری بێبەرامبەر و خوێندنی بێبەرامبەر رایکرد کۆلێژی گشتی و قوتابخانەی بازرگانی. بەو پەیامە سەرکەوت.

لێرەدا دیسانەوە ئەو پرسیارە دەخەینەروو: ئایا خوێندنی کۆلێژی بێبەرامبەر کێشەکە چارەسەر دەکات؟

وە، ئەگەر حکومەت یەک ملیۆن دۆلاری بە هەموو خەڵکی شایستە دابێت، ئایا ئەو یەک ملیۆن دۆلارە دەوڵەمەندیان دەکات؟

ئەگەر ملیۆنان دۆلار خەڵکی دەوڵەمەند کرد، بۆچی لەسەدا ی٦٠یاریزانانی پێشووی NBAلە ماوەی پێنج ساڵدا دوای وازهێنانیان دەشکێن؟ بۆچی زۆربەی براوەکانی تیروپشک شکست دەهێنن لەو داهاتە داراییە بۆ دەستەبەرکردنی داهاتووی دارایی خۆیان کەڵک وەربگرن؟ هەموومان چیرۆکی براوەکانی تیروپشکمان بیستووە کە دەکرا بۆ ژیان دانرایە... بەڵام شکاون.

با ئەمە بەرەو ئاستێکی بەرزتر ببەین. بۆچی ئەمریکا کە دەوڵەمەندترین وڵاتە لە مێژووی جیهاندا، ئەوەندە قووڵی قەرزدارە؟

وە، پرسیارە خۆشەویستەکەی من: بۆچی خوێندنی دارایی لە قوتابخانەکانماندا نییە؟

هۆکارەکان زۆرن، کۆمەڵێک وەڵام، بیانوو زۆرن، چارەسەری زۆرن... هیچیان ئاسان نین. پرسەکە بەردەوامە لە لایەنگری و پشتگوێخستن- دەتوانێکی دیکە بە لێدان لە ڕێگاکەدا- و ئێمە پێمان سەیرە بۆچی کێشەی گەشەسەندنی نایەکسانی داهات دەبینین.

لە بەشی دووەمدا، مامۆستای ساختە، فێردەبیت چۆن فێرکاری ساختە ببینیت-
ersلە مامۆستا ڕاستەقینەکانەوە. وەک باوکە هەژارەکەم ڕوونی کردەوە، زۆربەی مامۆستایان هیچ لەبارەی پارەوە نازانن، کەواتە چۆن دەتوانن فێرت بکەن دەربارەی پارە؟

بەڵام تەنها مامۆستای قوتابخانە نین کە هیچ لەبارەی پارەوە نازانن.
زۆرێک لە شارەزایانی دارایی کەمێک لەبارەی پارە دەزانن. زۆربەیان هەرگیز بەڕاستی لە بابەتی پارەیان نەخوێندووەتەوە. زۆربەیان دەوڵەمەند نین، لەگەڵ ئەوەشدا مووچە وەردەگرن بەهۆی ئەوەی پەروەردەکاری داراییین. زۆرێک لە شارەزایانی دارایی بابەتی پارە سەرلێشێواو دەکەن، بە بەکارهێنانی زاراوە و وشەکان کە زۆربەی خەڵک تێناگەن- زاراوە و وشەسازی کە وایان لێدەکات زیرەک دەرکەون و تۆ گەمژە.

ئەوان مامۆستای ڕاستەقینە نین. ئەوان فێڵبازی داراییین.

نەبینراوەکان بکە بە دیار

لەوەتەی پارە لە ساڵی ١٩٧١دا نەبینراوە، گرنگترین شت من...
دەتوانم بیکەم ئەوەیە کە هەموو هەوڵێکم بدەم بۆ ئەوەی پەروەردەی دارایی ڕاستەقینە دیار بێت.

کاتێک دەتوانیت پارەی نەبینراو "ببینیت"، ئەوا دەتوانیت بۆ خۆت بڕیار بدەیت کە چی ڕاستەقینە و چی پەروەردەی دارایی ساختەیە.

وەک هەمیشە هەموو هەوڵێک دەدەم بۆ KISS: Keep It Super Simple. بەڵام تەنانەت کاتێک سادە بێت، پەروەردەی دارایی ڕاستەقینە ئاسان نییە. ئەگەر ئاسان بوایە هەمووان دەوڵەمەند دەبوون.

وەک باوکی دەوڵەمەندم وتی، "ئاسانترە ماسییەک بدەیت بە پیاوێک... نەک...
مرۆڤ فێری ماسیگرتن بکە".

هەر بۆیە سۆسیالیزم لە ئەمریکادا گەشە دەکات کە دەوڵەمەندترینە
وڵاتێک لە مێژووی جیهاندا.

زۆر کەس پێیان باشە ماسییان پێ بدرێت- چونکە پێدانی ماسی زۆر ئاسانترە لە فێربوونی ماسیگرتن. و شان
بە بەرپرسیارێتی داهاتووی دارایی خۆیان.

فێربوونی ڕاستەقینە و پەروەردەی ڕاستەقینە زۆر زیاتر لە تەنها ئەندامان دەوێت.
orisingوەڵامی دروست. ئەوە ژیانی ڕاستەقینە نییە. لە ڕاستیدا لە بەشی دووەمدا، مامۆستا ساختەکان، شتێک فێری
دەبیت ئەوەیە کە چۆن چوونە قوتابخانە خەڵک بە هەژار دەهێڵێتەوە، تەنانەت خوێندکارانی نوخبەی ئەکادیمی وەک باوکە
هەژارەکەم.

ئەگەر دەتەوێت ماسیت پێ بدرێت ئەم کتێبە بۆ تۆ نییە. ئەگەر ئامادەیت فێری ماسیگرتن بیت، بەردەوام بە
لە خوێندنەوە.

بەش
سێ

سامانی ساختە

بانکدارەکەم هەمیشە دەیگوت: ماڵەکەت سەرمایە.

بەڵام سەروەت و سامانی کێیە... بەراستی؟

-ئاڕ تی کەی

پێشەکی

بەشی سێیەم

بۆچی چینی هەژار و ناوەند هەژارتر دەبن؟

چونکە وەبەرهێنان لە سەروەت و سامانی ساختە دەکەن کە
پێیان وایە سەروەت و سامانی ڕاستەقینە.

-RTK

پێشەکی بەشی سێیەم

سامانی ساختە

واتە: دەوڵەمەندەکان بۆ پارە کار ناکەن.

"پاشکەوتکەران دۆڕاون."

واتە: ماڵەکەت سەرمایە نییە.

ئەمانە لێدوانی باوکی دەوڵەمەند باوکی هەژارن کە بۆ یەکەمجار لەساڵی...
1997.

ئەم لێدوانانە لە ساڵی ١٩٩٧دائەوەندە مشتومڕاوی بوون کە هەر بڵاوکەرەوەیەکی کتێب کە پەیوەندیمان پێوە دەکرد، کتێبەکەی ڕەتدەکردەوە. چەند کەسێکیان stat-ed، "ئێوە نازانن باسی چی دەکەن."

ئەوە زیاتر لە دوو دەیە لەمەوبەر بوو.

لە ساڵی ٢٠١٨دا زۆرێک لە نوخبە خوێندەوارە بەرزەکان بەردەوامن و دەڵێن من نازانە باسی چی دەکەم. لێدوانەکانی وەک "ماڵەکەت وەک کۆمەڵە نییە" و "پاشکەوتکەران دۆڕاون" هەموو خانەیەکی مێشکی نوخبەی خوێندەواری بەرزیان پێشێل دەکەن. ئەوان دەیانەوێت باوەڕیان بەوە هەبێت کە ماڵەکەیان سەرمایە و پاشەکەوتکردنی پارە کارێکی زیرەکانەیە.

کێشەکە ئەوەیە: خانوو سەروەت و سامانێکی ساختەیە. پاشەکەوتەکانمان هەروەها- پارەکانمان و پاشەکەوتەکانی خانەنشینیمان.

لە بەشی سێیەمی ئەم کتێبەدا، فێردەبیت کە زۆربەی خەڵک وەبەرهێنان لە سەروەت و سامانی ساختەدا دەکەن یان حساب بۆ سەروەت و سامانی ساختە دەکەن بۆ ئەوەی مووچەیەک بۆ هەتا هەتایە دابین بکەن کاتێک ڕۆژەکانی کارکردنیان تەواو دەبێت.

لە بەشی سێیەم: سامانی ساختە، بۆت دەردەکەوێت کە زۆربەی خەڵک...

وەبەرهێنان لە ئیلتزاماتی ڕاستەقینەدا نەک سەروەت و سامانی ڕاستەقینە.

هەواڵە خۆشەکە ئەوەیە کە لە بەشی سێیەمدا، بۆت دەردەکەوێت بۆچی زۆربەی...

خەڵک وەبەرهێنان لە سەروەت و سامانی ساختە دەکەن... و چۆن دەتوانیت وەبەرهێنان لە سەروەت و سامانی ڕاستەقینەدا بکەیت.